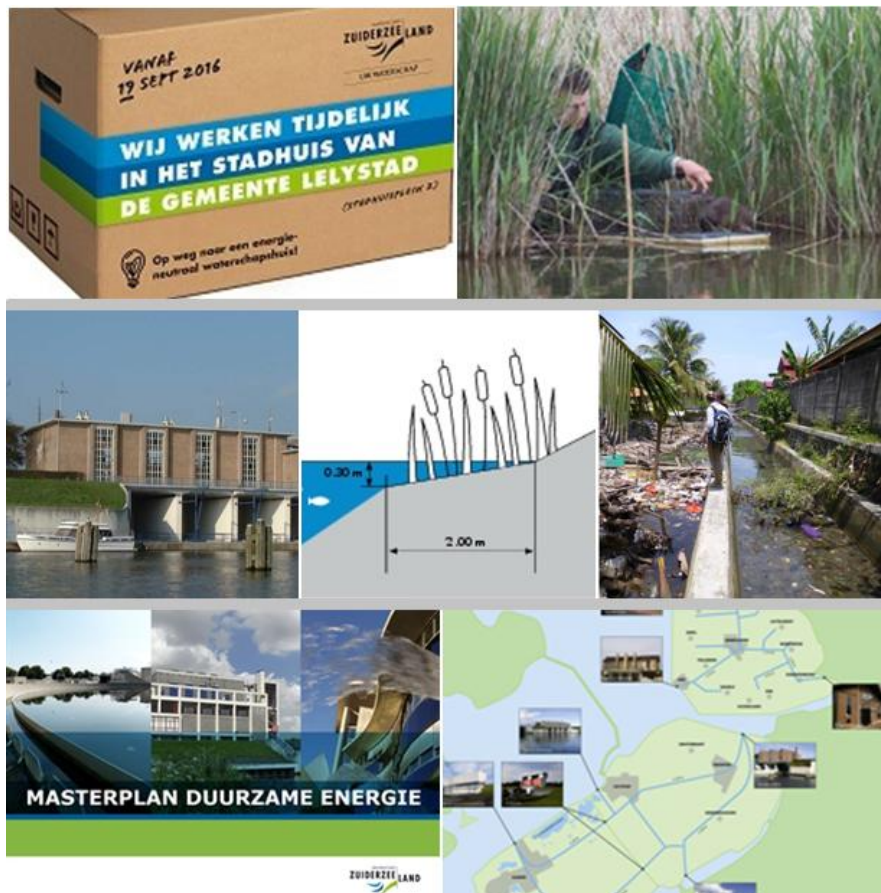

Bestuursrapportage 2016

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE LELYSTAD
telefoon: (0320) 274 911
fax: (0320) 247 919
www.zuiderzeeland.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Programma Algemeen	5
2.1.	Functionele overheid.....	5
2.2.	Omgeving en organisatie.....	8
2.3.	Water en ruimte.....	13
2.4.	Bedrijfsvoering	14
3.	Programma Waterveiligheid.....	19
3.1.	Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren.....	19
4.	Programma Voldoende water	24
4.1.	Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld	24
4.2.	De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt	27
4.3.	De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt	28
5.	Programma Schoon water	29
5.1.	Goede kansen voor flora en fauna	29
5.2.	Goede oppervlaktewaterkwaliteit.....	31
5.3.	Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht	34
6.	Financiën.....	38
6.1.	Geactualiseerde prognose jaarresultaat 2016.....	38
6.2.	Vastgestelde begrotingswijzigingen	40
6.3.	In deze Berap voorgestelde begrotingswijzigingen.....	41
6.4.	Bestemmingsreserves	43
6.5.	Investeringen	44
6.6.	Doorwerking naar meerjarenbegroting 2017-2020	46
6.7.	Risicoparagraaf	46
6.8.	Financiering / Treasury	47
	Bijlage 1: Specificatie bij- en aframingen per programma.....	48

1. Inleiding

Resultaten worden op verschillende vlakken zichtbaar

In de afgelopen maanden heeft het waterschap mooie resultaten bereikt op verschillende vlakken. Het algemene beeld van deze bestuursrapportage is dat het goed gaat en dat resultaten ook zichtbaar worden.

Waterschap zet vol in op duurzame en innovatieve projecten

Zon, wind en biogas hebben allemaal met elkaar gemeen dat er energie mee op te wekken is. In het Masterplan Duurzame Energie worden alle elementen overwogen om de energiedoelstellingen die Waterschap Zuiderzeeland zich gesteld heeft, te bereiken. Ook op andere vlakken werkt het waterschap aan duurzaamheid en innovatie. Op het dak van het Waterschapshuis zijn zonnepanelen geplaatst om een stapje dichterbij een energie-neutraal kantoor te komen. Ook de regiokantoren krijgen dit jaar nog zonnepanelen.

Binnen het primaire proces wordt ook vol ingezet op innovatieve en/of duurzame toepassingen, in veel gevallen samen met bedrijven of kennisinstellingen, omdat dit essentieel is om te kunnen innoveren. Zo wordt eind dit jaar gestart met de innovatieve slibvergistings Ephyra, nadat in de eerste helft van 2016 positief besloten is over de implementatie van deze innovatieve methode. Een andere innovatieve methode rond slib, is de innovatieve slibontwatering Torwash. Op dit moment wordt ingezet op een pilot op de AWZI Almere, nadat de tests op laboratoriumniveau succesvol bleken. Deze innovatie moet ertoe leiden dat de ontwateringsgraad van slib flink verhoogd wordt, waardoor er extra biogas geproduceerd kan worden en extra fosfaat teruggewonnen. Dit najaar staat ook een pilot gepland op het gebied van biomassa. Hierbij wordt het maaien van de taluds langs delen van onze tochten door agrariërs uitgevoerd. Zij kunnen dit maaisel gebruiken als grondstof voor bodemverbetering op de akker. Onder de vlag van het Actieplan Bodem en Water wordt een pilot gestart om via innovatieve drainagesystemen de bodemdaling af te remmen. Dit project, Spaarwater genaamd, is een nauwe samenwerking tussen provincie, kennisinstelling, enkele agrariërs in Flevoland en het waterschap. Enkele voorbeelden waaruit blijkt dat innovatieve en duurzame toepassingen, zowel in het primaire proces als in de bedrijfsvoering, goed op stoom komen.

Samenwerking: 1+1=3

Samen kom je verder dan alleen en in de huidige dynamische wereld is het dan ook nodig om intensief samen te werken om doelen te realiseren. In de afgelopen tijd zijn er op het gebied van samenwerking mooie resultaten bereikt. Samen met de gemeente Lelystad wordt gekeken waar beide organisaties elkaar kunnen versterken, op inhoudelijk vlak door kennisuitwisseling, maar ook in de ondersteunende diensten. Daarnaast verblijft het waterschap de komende maanden onder één dak met de gemeente, in verband met de verbouwing van het Waterschapshuis.

Op het gebied van internationale samenwerking wordt ingezet op samenwerking met kennisinstellingen en gebiedspartners, zoals de gemeenten Urk en Dronten, maar ook in de gebieden waar reeds ondersteuning geboden wordt, wordt gezocht naar manieren om meer resultaat te bereiken. Een voorbeeld is dat het waterschap gevraagd is om de Ethiopische Minister of State op het gebied van water te adviseren.

Voorbeelden van samenwerking met andere overheden en met belanghebbenden, zoals inwoners, zijn het Waterplan Almere en de gesprekken met huisartsen over het verminderen van medicijnresten. In het proces om te komen tot het Waterplan Almere is heel bewust gekozen voor betrokkenheid van inwoners via participatie en communicatie. Hierbij zijn belanghebbenden in de Waterweek uitgenodigd om mee te denken. Voor de verdere invulling van de maatregelen worden bestaande momenten gekozen om belanghebbenden te benaderen. De gesprekken met huisartsen en apotheken in Almere en de gemeente Almere om via bronaanpak de emissie van medicijnresten te verminderen zijn

een mooi voorbeeld van een initiatief vanuit de samenleving. Samen wordt gekeken hoe hieraan verder invulling gegeven kan worden.

De doelstelling om de maatschappelijke kosten binnen de afvalwaterketen uiterlijk in 2020 met 12,5% te verminderen, zijn door de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland (SAF) al in 2015 behaald. Een mooi voorbeeld van het bereiken van een doelstelling door gezamenlijke inzet.

Digitaal waterschap

Digitalisering is een belangrijk onderwerp in de moderne wereld. Social media, website, digitaal loket, enkele termen waar het waterschap actief mee bezig is om de inwoners en andere partijen in het beheergebied te bereiken. Ook toegankelijkheid speelt hierbij een grote rol. Het waterschap probeert zoveel mogelijk diensten digitaal aan te bieden. Op het vlak van vergunningverlening zijn recent grote stappen gezet in de digitalisering van de processen rondom vergunningverlening en handhaving. Via social media is het mogelijk om vragen te stellen of klachten door te geven aan het waterschap over allerlei waterzaken. Recent heeft het waterschap zijn 2500^e volger op Twitter mogen verwelkomen. Hiermee is Zuiderzeeland een van de koplopers binnen waterschapsland. Het zoeken naar mogelijkheden om de digitale toegankelijkheid van het waterschap te vergroten is een continu proces.

Continu op zoek naar beter, slimmer en efficiënter

Ook binnen de reguliere taken, in de going concern, is continu aandacht voor verbetering. Het waterschap anticipeert op de nieuwe veiligheidsnormen door een plan van aanpak op te stellen voor de implementatie die in 2017 plaatsvindt. Voor peilbeheer is in de Hoge Vaart en bij Zeewolde een interactieve kaart ingevoerd, waarop belanghebbenden ervaringen en knelpunten konden aangeven. Hierdoor is de toegankelijkheid voor belanghebbenden om input te leveren aanzienlijk verhoogd. De vergunningverlening in Oosterwold vraagt een andere rol en ander gedrag van het waterschap. Zuiderzeeland geeft vergunningen op hoofdlijnen af om zo initiatiefnemers meer vrijheid te geven om zelf met een goede wateroplossing te komen. Ook de inspanningen binnen het zuiveringsbeheer werpen hun vruchten af, het waterschap scoort dit jaar het beste binnen de landelijke bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer.

Samen Beter Werken draagt bij aan een andere manier van werken. Er is een nieuw kantoorontwerp gemaakt, waarbij de organisatie en het bestuur nauw betrokken zijn. Geprobeerd is om wensen zo goed mogelijk te vertalen naar een toepasbaar, werkbaar ontwerp. De tijdelijke inhuizing bij de gemeente Lelystad heeft plaatsgevonden en de komende maanden kunnen bestuur en medewerkers alvast wennen aan de nieuwe manier van werken. Via de ZZL-academie wordt de nieuwe manier van werken ook gestimuleerd door het aanbieden van workshops, excursies en leergangen. Financieel is het waterschap nog altijd gezond, er is sprake van een goede schuldenpositie en beperkte tariefsstijging. Ook is er zicht op de risico's. Dit jaar heeft de vierjaarlijkse risicoanalyse weer plaatsgevonden, waarover het bestuur nog geïnformeerd wordt.

Leeswijzer

De bestuursrapportage is opgebouwd uit een aantal programma's. In de hoofdstukken 2, 3, 4 en 5 wordt de voortgang beschreven over de programma's. In hoofdstuk 7 komen de financiën en risico's aan de orde. De voortgang van de maatregelen is aangegeven met behulp van een smiley. De betekenis van de smileys is als volgt:

	Realisatie resultaten volgens meerjarenbegroting
	Realisatie resultaten wijkt af van meerjarenbegroting
	Realisatie resultaten onder niveau van meerjarenbegroting, wijzigingsvoorstel noodzakelijk
	Realisatie nog niet gestart, geen conflict met planning
	De strategie is afgerond

2. Programma Algemeen

2.1. Functionele overheid

Bewustwording via interactieve sessies

Het programma 'Verbinding met de Samenleving' is uitgewerkt in zes thema's, waarvoor voor de zomer ambtelijk plannen zijn opgeleverd. Het gaat om de thema's:

- Excellente dienstverlening
- Bestuurlijke vernieuwing
- Participatie
- Interactie
- Duurzaamheid en innovatie
- Visietraject ZZL2045

Tot nu toe is vooral geïnvesteerd in bewustwording bij medewerkers en bestuurders om de thema's en het programma in de organisatie te zetten. Dit is gebeurd door workshops in de organisatie en sessies met de AV over interactie met de samenleving en ambassadeurschap. Via inspiratiesessies door sprekers van buitenaf zijn ervaringen van buiten naar binnen gehaald. Oftewel, er is op een interactieve manier aan de slag gegaan om het programma 'Verbinding met de samenleving' tastbaar te maken voor organisatie en bestuur. Daarnaast wordt er ook actief geëxperimenteerd met nieuwe werkwijzen om belanghebbenden op andere manieren te betrekken bij het werk van het waterschap. Gedacht kan worden aan het proces om te komen tot het Waterplan Almere, waarbij gemeente en waterschap nauw samenwerken. Ook de inwoners worden betrokken bij de totstandkoming.

De plannen worden de komende tijd concreet gemaakt. Voor 2017 en daarna wordt een langetermijnagenda samengesteld, waarin het gaat om vernieuwing en de manier waarop deze vernieuwing geborgd wordt in de organisatie en bij het bestuur.

Van buitenaf kijken naar onze toekomstige opgaven

Een toekomstbestendig waterbeheerder is voor de lange termijn op het gebied van besturen, organiseren, financiën, ontwikkelingen en opgaven een belangrijk facet van het bestuursprogramma. Het in kaart brengen van deze aspecten is opgenomen in het visietraject Zuiderzeeland 2045. In de afgelopen maanden zijn bijeenkomsten georganiseerd om een eerste beeld te krijgen over de dilemma's of opgaven voor de verdere toekomst. Het gaat dan om onderwerpen waar transitie vanuit de organisatie nodig is om goed te kunnen omgaan met wat van het waterschap verwacht wordt.

In de komende maanden wordt door wetenschappelijke deskundigen van buiten het waterschap gereflecteerd op de betekenis van deze opgaven voor het waterschap. Passend bij het bestuursprogramma ligt de focus in dit traject sterk op beelden van buiten naar binnen halen. Ook bij de geplande rondetafelgesprekken, rond de jaarwisseling, worden deskundigen van buitenaf, samen met bestuurders, medewerkers en partijen uit het beheergebied, betrokken bij de discussie over de opgaven en prioritering hierin voor de toekomst. In 2017 ligt de nadruk op het ontwikkelen van een visie op de opgaven. Welke vorm deze visie krijgt, staat nog open en is onderdeel van gesprek met diverse partijen, waaronder de leden van de Algemene Vergadering.

Maatregelen toekomstbestendige waterbeheerder	2016
Uiterlijk in 2017 hebben we inzicht in onze inhoudelijke, bestuurlijke en organisatorische opgaven richting de toekomst (scope tot 2045).	
Uiterlijk in 2018 hebben we inzicht in mogelijke handelingsperspectieven en transitiepaden om op robuuste wijze de toekomst tegemoet te blijven treden.	

Van start met de Omgevingswet

De Omgevingswet heeft tot doel om een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving te bewerkstelligen en een doelmatig behoud, beheer, gebruik en ontwikkeling van die leefomgeving. Door de Omgevingswet moet het stelsel van wet- en regelgeving meer inzichtelijk worden met een samenhangende benadering rond beleid, besluitvorming en regelgeving. Daarnaast is het doel om tot meer bestuurlijke afwegingsruimte te komen en de besluitvorming te verbeteren en versnellen volgens het principe "decentraal, tenzij ...". Er zijn drie sporen waarlangs gewerkt wordt: wet- en regelgeving, invoeringsondersteuning en Digitaal Stelsel Omgevingswet. Verwacht wordt dat de wet niet eerder dan het voorjaar van 2019 in werking treedt.

Dit jaar is intern gestart met het project rond de implementatie van de Omgevingswet en staat in het teken van het maken van een plan van aanpak. Er vindt een verkenning plaats naar wat de Omgevingswet gaat betekenen en welke stappen nodig zijn om tot een goede implementatie te komen. Dit betekent onder andere dat het waterschap goed geïnformeerd is over wat er allemaal speelt rondom de Omgevingswet. Daarnaast wordt bij de implementatie actief gezocht naar samenwerking. Ook in Unie-verband vindt afstemming plaats, onder andere over de consultatie van de benodigde uitvoeringsregelgeving in de vorm van vier Algemene Maatregelen van Bestuur. De Unie van Waterschappen zit continu aan tafel over de Omgevingswet.

Een belangrijk aspect van de Omgevingswet is gedrag en houding. Hierbij gaat het met name om een andere manier van werken, waarbij vertrouwen en participatie tussen inwoner en overheid een centraal onderwerp is. Dit sluit goed aan bij het bestuursprogramma van het waterschap, waarbij het ook gaat om midden in de samenleving staan en maatschappijbewust besturen.

Bij vergunningverlening dereguleren en loslaten waar dit kan

In 2016 is gewerkt aan de aanpassing van de Keur. Daarbij is ervoor gekozen om te dereguleren. Waar mogelijk worden de vergunningsplichten vervangen door meldingsplichten. De aanpassingen van de Keur zijn relatief beperkt door de ambitie om in 2017 een aangepaste Keur te hebben. De wijzigingen als gevolg van de implementatie van de Omgevingswet worden ingrijpender. De ontwerp Keur Waterschap Zuiderzeeland 2017 is vastgesteld door het college van Dijkgraaf en Heemraden (DenH) en is ter inzage gelegd.

Veel aandacht is er voor de vergunningverlening bij de ontwikkeling van Oosterwold. Om de organische ontwikkeling te faciliteren worden vergunningen op hoofdlijnen afgegeven. Hierin worden kaders meegegeven aan de initiatiefnemers. De initiatiefnemers krijgen meer vrijheid om zelf een goede (innovatieve) oplossing te kiezen. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan verduidelijking van de voorschriften richting initiatiefnemers, die zeker in dit gebied moeten weten waar ze aan toe zijn.

In het najaar van 2016 wordt een nieuw softwaresysteem voor vergunningverlening, toezicht en handhaving in gebruik genomen. Hiermee wordt een belangrijke stap gezet in de digitalisering van het proces rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving. Met dit nieuwe softwaresysteem wordt aangehaakt bij de landelijke samenwerking tussen Rijkswaterstaat en tien waterschappen. Dit systeem wordt ook Omgevingswet-proof gemaakt.

Bij zowel de uitvoering van taken als het zoeken naar verbeteringen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving wordt veel samengewerkt met andere overheden (o.a. andere waterschappen, RWS en de Omgevingsdienst). Dit gebeurt op basis van verschillende samenwerkingsovereenkomsten. In 2016 is op bestuurlijk niveau in Flevoland besloten om de samenwerkingsovereenkomst met de Omgevingsdienst te herzien. De Omgevingsdienst neemt hierin het initiatief.

Extra inzet op Watertoezicht

In het afgelopen jaar is op het gebied van Watertoezicht de inzet op de instrumenten communicatie, advisering en facilitering sterk toegenomen. De inzet op deze instrumen-

ten vindt onder andere plaats in het kader van het Actieplan Bodem en Water. Er blijkt nu een tekort aan capaciteit op het gebied van surveillance en toezicht en grondwatertaken. Om de inzet op genoemde onderwerpen te kunnen behouden is tijdelijke uitbreiding op dit gebied gewenst. Ook is er extra toezicht nodig in verband met discrepantie. Het gedeelte van het ABW heeft een projectmatig karakter, waardoor een tijdelijke formatie-uitbreiding van 3 jaren voorzien is.

Maatregelen regelgeving, vergunningverlening en handhaving

2016

Het waterschap gaat in de periode tot 2019 zijn vergunningverleningsproces op een makkelijke manier toegankelijk maken voor inwoners en bedrijven.

Onderzoek naar positionering heffingstechnologie

Heffingstechnologie is verantwoordelijk voor het leveren van gegevens die benodigd zijn voor het vaststellen van de hoogte van de vervuilingswaarde bij meetbedrijven. De heffingstechnologen van Waterschap Zuiderzeeland en Waterschap Vallei en Veluwe zijn op dit moment in dienst bij GBLT. Bij de overige deelnemende waterschappen zijn de heffingstechnologen ondergebracht bij het waterschap zelf. Op dit moment wordt onderzocht of de positionering van de heffingstechnologen bij GBLT nog de gewenste werkwijze is vanuit het perspectief van efficiënte en effectieve inrichting van werkprocessen. Hierin wordt ook het vraagstuk over de gewenste vermindering van de discrepantie betrokken. In het voorjaar van 2017 wordt het bestuur over de uitkomsten van dit onderzoek geïnformeerd.

Oefenen houdt calamiteitenorganisatie scherp

In de afgelopen maanden hebben zich geen calamiteiten voorgedaan. De calamiteitenorganisatie blijft oefenen om adequaat te kunnen reageren wanneer een calamiteit zich voordoet. Jaarlijks worden 20 tot 25 opleidings-, trainings- en oefenactiviteiten uitgevoerd.

Samen met de Veiligheidsregio is de meerlaagsveiligheidsbenadering in beeld gebracht. In 2017 vindt bestuurlijke vaststelling van het plan hierop plaats in de Veiligheidsregio. De Algemene Vergadering wordt hierover geïnformeerd.

De rolverdeling tussen waterschap, gemeenten en Veiligheidsregio rond calamiteiten is wettelijk vastgelegd. Dit geldt ook voor de rolverdeling bij calamiteiten in buitendijkse gebieden. In 2017 informeert het waterschap, waar mogelijk samen met gemeenten, de betreffende partijen. Het is niet zozeer een dialoog, maar informeren over wat men kan verwachten van welke partij in geval van een calamiteit.

Er is een zorgvuldige inventarisatie gedaan naar de behoefte, nut en noodzaak voor een strategie voor de inzet van noodpompen. In het huidige bestrijdingsplan wateroverlast wordt het gebruik van noodpompen behandeld. Een strategie voor deze inzet blijkt onnodig. Het calamiteitenplan wateroverlast wordt, zoals ook de andere bestrijdingsplannen, jaarlijks geactualiseerd.

Maatregelen calamiteitszorg	2016
Het waterschap zorgt voor een actueel bestrijdingsplan voor hoog water. Jaarlijks voert het waterschap een calamiteits oefening uit.	😊
In samenwerking met de veiligheidsregio brengt Waterschap Zuiderzeeland in 2016 in beeld wat de meerlaagsveiligheidsbenadering betekent voor de crisisbeheersing.	😊
Voor 2018 zorgt het waterschap voor duidelijkheid onder eigenaren, gebruikers en mede-overheden in de buitendijkse gebieden over de rolverdeling bij calamiteiten. Hiertoe start het waterschap in 2016 een dialoog met deze partijen.	😐
Het waterschap beschikt over een actueel calamiteitsplan voor wateroverlast en formuleert daarbinnen in 2018 een strategie voor de inzet van noodpompen.	😊

Wijzigingsvoorstel:

Oude Maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap zorgt voor een actueel bestrijdingsplan voor hoog water. Jaarlijks voert het waterschap een calamiteits oefening uit.	<i>Verbreiding maatregel</i> Twee bestaande maatregelen raakten aan hetzelfde onderwerp en kunnen daarom samengevoegd worden. "Het waterschap zorgt voor actuele bestrijdings- en calamiteitsplannen. Jaarlijks voert het waterschap meerdere oefeningen uit."
Voor 2018 zorgt het waterschap voor duidelijkheid onder eigenaren, gebruikers en medeoverheden in de buitendijkse gebieden over de rolverdeling bij calamiteiten. Hiertoe start het waterschap in 2016 een dialoog met deze partijen.	<i>Termijn aanpassen naar 2017</i> Deze maatregel wordt in 2017 opgepakt. "Voor 2018 zorgt het waterschap voor duidelijkheid onder eigenaren, gebruikers en medeoverheden in de buitendijkse gebieden over de rolverdeling bij calamiteiten. Hiertoe start het waterschap in 2017 een dialoog met deze partijen."
Het waterschap beschikt over een actueel calamiteitsplan voor wateroverlast en formuleert daarbinnen in 2018 een strategie voor de inzet van noodpompen.	<i>Maatregel vervalt</i> Is opgenomen in de 1 ^e maatregel. Het deel over noodpompen is verwerkt in het bestrijdingsplan Wateroverlast.

2.2. Omgeving en organisatie

Vaststelling masterplan duurzame energie, belangrijke mijlpaal in realiseren energiedoelstellingen

Met de vaststelling van het masterplan duurzame energie in september is een belangrijke stap gezet in de realisatie van de energiedoelstellingen van het waterschap. Het masterplan omvat concrete maatregelen/projecten die ertoe leiden dat de waterketen in 2030 energieneutraal is en het watersysteem voor 40% zelfvoorzienend is. Op basis van dit plan kan voortvarend aan de slag gegaan worden met de realisatie van de maatregelen.

In 2016 worden zonnepanelen gerealiseerd op het Waterschapshuis en de beide regio-kantoren. De realisatie van zonnepanelen op de AWZI Dronten is in een vergevorderd stadium. In oktober is daarnaast subsidie aangevraagd voor de realisatie van zonnepanelen op vijf andere locaties van het waterschap met een potentieel van 4MW (11% verbetering van de zelfvoorzienendheid). Naast de realisatie van zonnepanelen lopen er ook andere grote projecten. Zo

is er in mei definitief goedkeuring gegeven aan de realisatie van een innovatieve slibver-

gistingstechnologie en ontvangt de AV in november een aantal businesscases met betrekking tot energiematregelen in het watersysteem.

Innovatieloket geopend om vraagstukken op gebied van innovatie op te lossen

In het streven naar de continue verbetering van de taakuitoefening van het waterschap lukt het steeds meer om gebruik te maken van innovaties. Dit is te zien in de realisatie van grotere innovatieve projecten zoals de slibvergisting op Tollebeek, de deelname in het onderzoek naar de Torwash-technologie of de toepassing van drijvende zonnepanelen. Ook op kleinere schaal worden mooie resultaten geboekt, zoals een innovatieve onderhoudsmethode voor IBA's, onderzoek naar bioraffinage waterplanten en een pilot op het gebied van hergebruik van polyester van oude boten in oeverbeschoeiing. Dit laatste project dingt overigens mee naar de Waterinnovatieprijs 2016.

Om innovatieve ideeën te genereren is in 2016 verder een innovatieloket geopend (intern en extern) waar ideeën kunnen worden aandrageren voor verbetering van het waterbeheer. Het doel hiervan is om dit loket te gebruiken om de innovatievraagstukken van het waterschap aan te pakken. Daarnaast bestaat er al een aantal jaren het innovatiefonds ter stimulering van innovaties.

Maatregelen duurzaamheid en innovatie	2016
Het waterschap geeft uitvoering aan het innovatieprogramma.	
Het waterschap past het afwegingskader maatschappelijke positionering waterschap toe.	

Op weg naar een duurzaam, nieuw, digitaal kantoor

Dit jaar zijn er grote stappen gezet op weg naar het nieuwe werken. De uitrol van de devices heeft plaatsgevonden en maakt tijd- en plaatsafhankelijk werken mogelijk. Ook het project Clean Office is zo goed als gereed voor het Waterschapshuis en de regiokantoren.

Op 19 september is de organisatie gestart in het stadhuis van Lelystad; het tijdelijke onderkomen tot het kantoor in maart 2017 zijn nieuwe vorm heeft gekregen. De verbouwing van het Waterschapshuis is in volle gang. In juli is het bouwteam gestart, na voorlopige gunning en is hard gewerkt om van het voorlopig ontwerp te komen tot het definitieve ontwerp. Hierin zijn ook de resultaten van het duurzaamheidsonderzoek meegenomen. De AV heeft besloten te gaan voor een energieneutraal kantoor, de exacte invulling hiervan wordt nog voorgelegd aan het college van DenH. Het nieuwe kantoorconcept is eind 2016 niet gereed, zoals opgenomen in de MJB 2016-2019, doordat in het voorlopig ontwerp enkele aanvullende stappen zijn gezet, zoals het duurzaamheidsonderzoek. Dit heeft ertoe geleid dat de planning van het project wat verschoven is.

De verhuizing naar de gemeente is in de afgelopen maanden zorgvuldig voorbereid om zo de overgang voor de medewerkers zo soepel mogelijk te laten verlopen. Er zijn rondleidingen en ontmoetingen met kennisgenoten bij de gemeente georganiseerd. Ook is gekeken waar we verdere samenwerking met de gemeente kunnen aangaan op het gebied van ondersteunende diensten. Na de inhuizing worden ontmoetingen op werkvelden georganiseerd om actieve kennisoverdracht te bevorderen. Het doel van de inhuizing is niet enkel een tijdelijk onderkomen totdat het nieuwe pand gereed is, maar ook zoeken naar andere voordelen van het tijdelijke samenwonen met de gemeente Lelystad.

Ook voor het regiokantoor in Emmeloord is het ontwerp klaar. Half oktober wordt hier gestart met de verbouwing. Ook daar gaat de organisatie tijdelijk uit het pand en wordt tijdelijk een pand gehuurd van de gemeente Noordoostpolder.

Maatregel Samen Beter Werken	2016
Eind 2016 is het nieuwe kantoorconcept op het Waterschapshuis ingevoerd.	

Wijzigingsvoorstel:

Oude Maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Eind 2016 is het nieuwe kantoorconcept op het Waterschapshuis ingevoerd.	<p><i>Termijn aangepast</i></p> <p>Zoals bekend, heeft de uitvoering enige vertraging opgelopen.</p> <p>"In de eerste helft van 2017 is het nieuwe kantoorconcept op het Waterschapshuis ingevoerd."</p>

Waterkracht op stoom

Ook in 2016 is Waterschap Zuiderzeeland voorzitter van Waterkracht. Het programma Waterkracht blijft zich doorontwikkelen. Aan het begin van dit jaar zijn de besturen van de vier samenwerkende waterschappen geïnformeerd over de aangepaste werkwijze binnen Waterkracht.

Binnen de vier werkvelden is gewerkt aan de projecten en activiteiten op basis van de jaarplannen voor 2016. Waterschap Zuiderzeeland heeft de afgelopen periode Geonis Blauw geïmplementeerd. Hiermee werken nu alle vier de waterschappen. Ook hebben de vier waterschappen gezamenlijk hun Microsoft licenties aanbesteed en wordt kennis uitgewisseld over digitalisering in het kader van de Omgevingswet. Per waterschap zijn begin januari twee trainees aan de slag gegaan. Iedere trainee is acht maanden in dienst van een van de waterschappen, in totaal duurt het traineetraject vierentwintig maanden. Daarnaast wordt binnen het werkveld Personele Zaken de overstap naar een nieuw E-HRM systeem voorbereid. Binnen Zuiveren wordt verkend wat de mogelijkheden zijn om te komen tot gezamenlijke procesautomatisering. Ook is er bij de niet-Waterkracht-waterschappen veel interesse in de door Waterkracht ontwikkelde methodiek om discrepantie in beeld te brengen. Bij Inkoop wordt verder gewerkt aan het professionaliseren van de inkoopfunctie en worden op basis van inkooppakketstrategieën gezamenlijke aanbestedingen uitgevoerd.

Begin 2017 ontvangt de AV het bestuurlijk Dashboard (jaaroverzicht) Waterkracht. Dit geeft inzicht in de bij Zuiderzeeland gerealiseerde effecten van het Waterkracht-programma in termen van kostenbesparing, minder kwetsbaarheid en hogere kwaliteit.

Maatregel Waterkracht	2016
Het waterschap geeft samenwerking vorm vanuit een zelfbewuste houding	

Ontwikkeling Almere: leren, innoveren en vooruit kijken

De organische ontwikkeling van Oosterwold krijgt steeds meer vorm. De eerste woningen zijn gerealiseerd en er zitten circa 150 initiatieven in de pijplijn. Eind 2016 loopt de driejarige pilotperiode voor de organische ontwikkeling van Oosterwold af. Er wordt dan conform de afgesloten bestuursovereenkomst geëvalueerd, zowel binnen Zuiderzeeland als vanuit de gebiedsorganisatie.

Bij de ontwikkeling van het gebied wordt duidelijk dat er nog veel te leren valt en dat er kennis moet worden opgebouwd. Tevens ontstaat er behoefte aan juiste kaders. Kaders die enerzijds voldoende borging bieden voor een goede waterhuishouding op de lange termijn en anderzijds tegemoetkomen aan de gedachte van het loslaten zoals dat nodig

is voor een organische ontwikkeling. Op basis van de evaluatie moeten nieuwe bestuurlijke afspraken gemaakt worden voor het vervolg van de realisatie van het gebied. De verschillende overheden moeten vanuit de eigen rol en taak zijn/haar verantwoordelijkheden waarmaken richting de toekomst.

Ter ondersteuning van de te maken afspraken worden in 2016 twee scenariostudies uitgevoerd naar de mogelijke effecten van de organische ontwikkeling op de waterhuishouding. Daarbij is op dit moment reeds duidelijk geworden dat er in de evaluatie bijzondere aandacht moet zijn voor de (langetermijn)effecten op de waterkwaliteit.

Floriade

In 2022 vindt in Almere de Floriade plaats. Mogelijk brengt de aanloop naar de Floriade en het evenement in 2022 voor het waterschap kansen met zich mee op het gebied van zichtbaarheid, innovatie en verbinding met de samenleving. Op dit moment wordt verkend welke concrete kansen er liggen en welke rol en houding van het waterschap hierbij passen. Doordat de aandacht binnen de Floriade nu nog gericht is op organisatieontwikkeling en visievorming, is de verwachting dat over de concrete inbreng van het waterschap in 2016 geen besluitvorming meer plaatsvindt.

ZZL versterkt zijn positie internationaal

Internationale samenwerking heeft zich de afgelopen maanden gericht op bestaande projecten en de afronding daarvan, maar ook op het ontplooiën van nieuwe initiatieven. In Ethiopië is het sanitatieproject afgerond en wordt gekeken naar het starten van een vervolgproject en de financiering hiervan. In Indonesië is een start gemaakt met een nieuw sanitatieproject op Sumatra, waarbij ook mogelijkheden onderzocht worden om grondstoffen terug te winnen. In Colombia is het waterschap betrokken bij een project van een ander waterschap, waarin geadviseerd is over dijkversterking tegen overstromingen in een stroomgebied.

Naast het begeleiden van en adviseren over concrete projecten helpt het waterschap via het Water Governance Implementation Program Ethiopische overheden om het integraal waterbeheer in het stroomgebied van de Awash rivier te verbeteren. Ook op nationaal niveau adviseert het waterschap de State Minister of Water over alle aspecten die met het invoeren van decentraal waterbeheer te maken hebben. Het waterschap is gevraagd de State Minister te helpen bij het opzetten van een goed functionerend bestuursorgaan voor alle stroomgebiedorganisaties in Ethiopië. Voor projecten in Ethiopië is waterschap Zuiderzeeland het leidende waterschap.

Ook in Nederland is het waterschap actief op het gebied van internationale samenwerking via de werkgroepen en commissies bij de Unie van Waterschappen, het verzorgen van rondleidingen voor buitenlandse groepen en in consortiavorming met onder andere kennisinstituten en regionale gebiedspartners, zoals de gemeenten Urk en Dronten.

Maatregelen internationale samenwerking	2016
Het waterschap neemt actief deel aan waterbeheer en sanitatieprojecten in het buitenland.	😊
Het waterschap wil zich in de komende planperiode via de Dutch Water Authorities zowel in binnen- als buitenland nadrukkelijker positioneren op het gebied van internationale samenwerking.	😊

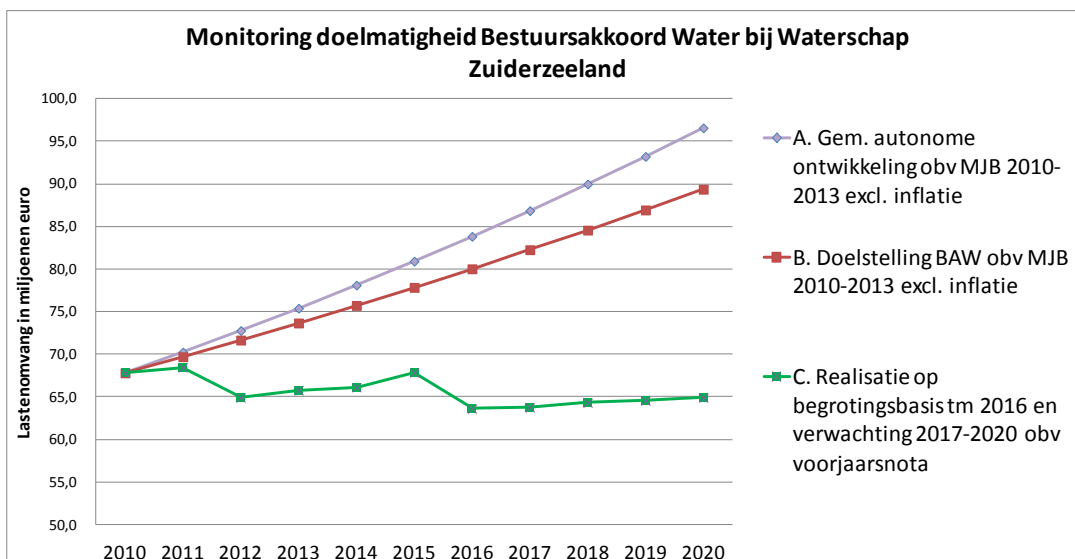
Eenduidige, open, transparante communicatie

De afgelopen periode is hard gewerkt aan de totstandkoming van een nieuwe communicatiestrategie voor Waterschap Zuiderzeeland. De communicatiestrategie beschrijft de veranderingen in de samenleving die vragen om een communicatieve en participatieve organisatie. Naast het bestuursprogramma, Samen Beter Werken en de evaluatie van Water Werkt, is de strategie een van de inspanningen die Zuiderzeeland onderneemt om een antwoord te vinden op deze veranderingen. Hierin wordt de toekomstige organisatie beschreven als open en transparant, betrokken en nabij. Een communicatieve organisatie met een eenduidig verhaal en die zegt wat zij doet en doet wat zij zegt. Een organisatie die digitaal en in beeld haar doelgroepen bereikt en impact heeft. De verwachting is dat de communicatiestrategie wordt afgerond voor het einde van het jaar en met het bestuur wordt gedeeld.

Maatregelen communicatie	2016
Het waterschap gaat de dialoog aan met verschillende groepen in de samenleving	😊
Het waterschap vergroot zijn taak- en naamsbekendheid	😊

Waterschap voldoet ruimschoots aan doelstellingen BAW

In het Bestuursakkoord Water (2009) is opgenomen dat waterschappen in de periode tot 2020 een doelmatigheidswinst van 325 miljoen zouden realiseren ten opzichte van de autonoom voorziene kostenstijging op dat moment. Geconcludeerd kan worden dat Waterschap Zuiderzeeland hier ruimschoots aan voldoet. De gerealiseerde begrotingsvolumes liggen ruim onder de doelstelling uit het Bestuursakkoord (rode lijn).

Dit jaar heeft bij Zuiderzeeland een interne tussentijdse evaluatie plaatsgevonden van de uitvoering van de in het bestuursakkoord benoemde acties. Hieruit is naar voren gekomen dat alle acties zijn uitgevoerd en dat de basisgedachtes achter dit bestuursakkoord onderdeel zijn geworden van de organisatie en werkwijze binnen Zuiderzeeland. In 2016 vindt een landelijke evaluatie plaats en worden mogelijkheden bekeken voor een vervolg op het bestuursakkoord. De resultaten van de landelijke evaluatie worden naar verwachting in het najaar bekend.

2.3. Water en ruimte

Vroegtijdige betrokkenheid van het waterschap leidt tot meerwaarde

De ontwikkeling van Almere Poort (Kustzone), Oosterwold, Flevokust en de maritieme servicehavens bij Urk zijn voorbeelden van ruimtelijke initiatieven waar het waterschap in een vroegtijdig stadium bij is betrokken. Het waterschap wordt hierdoor goed in staat gesteld om de waterbelangen bij de verschillende initiatieven in een vroegtijdig stadium te agenderen en hierover te adviseren. Deze vroege betrokkenheid leidt er ook steeds vaker toe, dat waterschap en initiatiefnemers er samen in slagen om tot (maatwerk)oplossingen te komen die zowel voor de initiatiefnemer als het waterschap tot meerwaarde leiden. De ervaring die hiermee wordt opgedaan kan het waterschap gebruiken bij de evaluatie van het waterkader in 2017.

Het afwegingskader initiatieven derden geeft nog steeds adequaat weer hoe het waterschap omgaat met ingediende initiatieven. Het idee was om dit kader te evalueren in 2016. De Omgevingswet die niet voor 1 juli 2019 in werking zal treden vraagt echter een andere manier van werken. Het waterschap wil daarom het afwegingskader initiatieven derden evalueren/herzien naar aanleiding van deze nieuwe wetgeving.

Het waterschap volgt de totstandkoming van de Omgevingswet en levert hier waar nodig/mogelijk input voor. Zuiderzeeland trekt hierbij op met de andere waterschappen via de Unie van Waterschappen. Binnen het waterschap loopt het project Implementatie Omgevingswet om de implementatie van de Omgevingswet op de verschillende onderdelen goed voor te bereiden. Binnen de nieuwe Omgevingswet zijn provincies verplicht om een Omgevingsvisie te maken. De provincie Flevoland is hiermee aan de slag gegaan en doet dat via een vernieuwend/participatief proces. Het waterschap is hier nauw bij betrokken via de Flevo-ateliers.

Naar aanleiding van de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie, voortkomend uit het Delta-programma Nieuwbouw en Herstructurering, is het waterschap in gesprek met de gemeenten en provincie om gezamenlijk uitvoering te geven aan deze Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie.

Maatregelen watertoets en waterkader	2016
Het waterschap streeft naar tijdig signaleren van en inspelen op ruimtelijke initiatieven.	
Het waterschap evalueert in 2017 het waterkader.	
Het waterschap past het Afwegingskader initiatieven derden toe en zal dit in 2016 evalueren.	
Samen met medeoverheden geeft het waterschap vorm aan afwegingskaders die voortkomen uit de Deltabeslissing Nieuwbouw en Herstructurering.	
Het waterschap heeft zijn rol in het stedelijk gebied uiterlijk in 2018 geprofessionaliseerd.	
Het waterschap geeft, uiterlijk in 2019, vorm aan en neemt deel aan participatieve beleids- en plantrajecten.	

Wijzigingsvoorstellen:

Oude Maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap past het Afwegingskader initiatieven derden toe en zal dit in 2016 evalueren.	<i>Termijn aanpassen naar 2019</i> De aanpassing laten samenvallen met de implementatie van de Omgevingswet in 2019. "Het waterschap past het Afwegingskader initiatieven derden toe en zal dit in 2019 evalueren."
Samen met medeoverheden geeft het waterschap vorm aan afwegingskaders die voortkomen uit de Deltabeslissing Nieuwbouw en Herstructurering.	<i>Deze maatregel herformuleren</i> De afwegingskaders zijn niet in de Deltabeslissing opgenomen, waardoor dat deel van de maatregel niet meer van toepassing is. Daarnaast heet de deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie. Deze komt voort uit het deltapro-

gramma Nieuwbouw en Herstructurering.

"Samen met medeoverheden geef het waterschap vorm aan de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie."

2.4. Bedrijfsvoering

Sturing en Control: actualisatie van controle-instrumenten

Dit jaar wordt vanuit control een opzet gemaakt voor de actualisatie van de door de Algemene Vergadering vastgestelde Controleverordening en het Controleprotocol. In beide documenten zijn de regels vastgelegd van de Algemene Vergadering met betrekking tot de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. De reikwijdte is zowel de externe controle door de accountant als de interne controle. Ook is dit jaar de vierjaarlijkse, organisatiebrede risicoanalyse uitgevoerd. De Algemene Vergadering wordt nog geïnformeerd over de uitkomsten van deze risicoanalyse. De uitkomsten van de risicoanalyse vormen daarnaast de basis voor een voorstel van het college voor het actualiseren van de risicoreserve.

Momenteel wordt de Verbijzonderde Interne Controle uitgevoerd. Deze interne controle wordt benut voor de verbetering van de interne beheersing enerzijds en vormt input voor de accountantscontrole anderzijds. Concerncontrol is tevens aan de voorkant betrokken bij de uitwerking van diverse strategische onderwerpen, zoals de evaluatie van de Bestuurs- en Managementaanpak en de uitwerking van bestuurlijke vernieuwing.

Kernachtige, compacte, beter leesbare P&C

Ook op het gebied van de planning en control zijn in de afgelopen maanden enkele mooie resultaten bereikt. De jaarstukken zijn leesbaarder en compacter gemaakt door de teksten meer te richten op de resultaten en te werken met krantenkoppen. Voor de externe communicatie is een publieksjaarsverslag gemaakt. Een digitaal toegankelijk jaarverslag met enkele interessante highlights voor belangstellenden, waarbij ook gebruik is gemaakt van foto- en filmmateriaal. Deze publieksversie is veelvuldig via social media onder de aandacht gebracht. De opzet van de Voorjaarsnota is aangepast, zodat deze beter aansluit bij de doelen van de Voorjaarsnota, namelijk een meerjarige doorkijk geven, kaders stellen en agenderen. Voor de Bestuursrapportage en de Meerjarenbegroting wordt de ingezette lijn van kernachtig, compact en beter leesbaar vastgehouden.

Financieel gezond, nu én op lange termijn

Het waterschap heeft een gezonde financiële positie. Dit uit zich onder andere in een relatief geringe schuldpositie en een stabiele, beperkte tariefsontwikkeling. Tegelijkertijd krijgt het waterschap in de periode tot 2040 te maken met een aantal grote opgaven. In 2016 is een start gemaakt met de beantwoording van de vraag hoe het waterschap ook op de langere termijn gezond kan blijven. Tevens is gekeken of daarvoor aanpassingen van de huidige financiële beleidsinstrumenten nodig zijn. Hierbij kan gedacht worden aan het activabeleid en het reservebeleid, maar ook het verder concretiseren van onze (investerings)opgave valt daaronder. De AV is hierover begin september geïnformeerd. Het komend jaar wordt dit verder uitgewerkt, mede in relatie tot het totale visietraject van het waterschap. Een eerste resultaat hierin betreft de herijking van de risicoanalyse. Verder worden de uitkomsten van het rekenkameronderzoek naar investeringen zoveel mogelijk in dit traject betrokken.

Maatregelen financiën	2016
Uiterlijk in 2017 wordt het reservebeleid van Waterschap Zuiderzeeland geëvalueerd en indien nodig herzien.	
In 2016 vindt een herijking plaats van de risicoanalyse in het kader van het risicobeleid.	

Informatiestrategie voor en door de organisatie

De afgelopen maanden zijn grote stappen gezet op het gebied van de informatiestrategie. In de informatiewereld spelen grote veranderingen die deels het gevolg zijn van steeds snellere ICT-ontwikkelingen en deels door nieuwe of veranderende wetgeving die hierop inspeelt. Met de organisatie is een proces doorlopen om te kijken welke ontwikkelingen, ook in budget, er doorgemaakt moeten worden richting de toekomst om goed in te kunnen spelen op informatievraagstukken die op ons afkomen. De scope hierin is breder dan ICT-bedrijfsvoering en richt zich ook op verbetering van de informatiestromen die samenhangen met het primaire proces en de ontsluiting van informatie naar inwoners en bedrijven. Een eerste belangrijkste stap hierin is de start van een digitaliseringstraject. In 2016 vindt een marktconsultatie plaats, waarin de markt wordt gevraagd naar mogelijke oplossingen die er beschikbaar zijn op dit gebied. De marktconsultatie en het interne proces dat doorlopen is, vormen samen input voor de totale informatiestrategie die naar verwachting in het voorjaar van 2017 ter vaststelling aan de AV wordt aangeboden. Voorafgaand aan deze vaststelling wordt de AV thematisch meegenomen in het proces en de richting van de strategie. Voor de realisatie van het digitaliseringstraject is de verwachting dat er wel een aantal verschuivingen tussen investeringsprojecten op het gebied van ICT moet plaatsvinden, maar dat dit bij de meerjarenbegroting 2017-2020 niet zal leiden tot een verhoging van de totaal geplande investeringsuitgaven op het gebied van ICT zoals die in de voorjaarsnota zijn opgenomen.

Naast het proces om te komen tot een informatiestrategie zijn bij verschillende projecten ook mooie resultaten geboekt. Op 1 januari 2017 zal een nieuw E-HRM-pakket live gaan. Verder zijn alle medewerkers dit jaar overgegaan op mobiele devices (bijv. tablets), waardoor tijd- en plaatsonafhankelijk werken nog beter is gefaciliteerd. Ook is het mogelijk om via Skype for Business op afstand te vergaderen. In het najaar is een nieuw vergunningsstelsel in gebruik genomen. Met Waterschap Drents-Overijsselse Delta vindt een onderzoek plaats over de aanschaf van een gezamenlijk serverpark. Dit heeft wel geleid tot een lichte vertraging in de totale investeringsplanning.

In 2016 is sprake van een eenduidige inrichting van kernregistraties. De komende periode zal de focus komen te liggen op het verder betrouwbaar en beschikbaar maken van deze gegevens. Hiermee leggen we de basis voor het openstellen van onze informatie voor de wereld om ons heen.

Waterschapsbreed zijn afspraken gemaakt op het gebied van informatieveiligheid, waar een planning is afgesproken om te komen tot de landelijk afgesproken niveau van beveiliging. Deze is afgeleid van de landelijke NEN-normering. Het waterschap ligt hiermee op schema.

Verder zijn er inspiratiesessies gehouden met als doel om relatief eenvoudige, maar waardevolle verbeteringen door te voeren op het terrein van ICT / informatiebeleid. Hieruit zijn ideeën naar voren gekomen als het realiseren van een chatroom met burgers, een klantcontactcentrum voor een betere ondersteuning van contacten met burgers en bedrijven, maar ook het plaatsen van sensoren in rattenvallen. Het idee is om de organisatie blijvend ruimte te geven en te stimuleren om met innovatieve ideeën te komen.

Maatregelen informatie	2016
Het waterschap gaat informatiewensen en -behoeften meer gestructureerd in kaart brengen, ordenen en van een prioriteit voorzien.	
Het waterschap ordent gegevens door het inrichten van kernregistraties onder het motto: eenmalig opslaan, meervoudig gebruik.	
Het waterschap implementeert de kaders voor informatieveiligheid en de zorg voor informatieveiligheid wordt ingebed in de organisatie.	
In 2019 is informatie actief ontsloten om waterbewustzijn te vergroten en informatie/kennis optimaal te delen.	

Inkoop zowel intern als extern steeds meer digitaal

De ontwikkeling van de inkoopfunctie vindt voor een belangrijk deel plaats binnen Waterkracht, maar ook intern is een project gestart voor de doorontwikkeling van inkoop. In Waterkracht-verband is dit jaar een gezamenlijk softwarepakket aangeschaft, waarmee de inkoopprocessen beter ondersteund worden en die ook het volledig digitaal aanbesteden (zowel Europees als onderhands) mogelijk maakt. Het is de bedoeling dat dit pakket vanaf 2017 operationeel is. Ook is gewerkt aan de realisatie van een digitaal dynamisch inkoopstelsel (een soort marktplaats) voor inhuur. Zuiderzeeland geeft hiermee onder andere invulling aan gewijzigde aanbestedingsrichtlijnen, waarmee een aantal vrijstellingen (voor inhuur) zijn komen te vervallen.

Via de Waterkrachtsamenwerking zijn inkoopstrategieën ontwikkeld voor o.a. ingenieursdiensten en de inkoop van gereedschappen. De raamovereenkomsten hiervoor worden begin 2017 verwacht. Binnen Zuiderzeeland zijn goede resultaten geboekt met de aanbesteding van het drukwerk/repro, hetgeen bijdraagt aan de realisatie van de besparingsdoelstellingen in het kader van Samen Beter Werken. In 2016 is voor Samen Beter Werken ook veel aandacht voor de uitvraag naar de markt; o.a. die van het kantoormeubilair waar veel nadruk heeft gelegen op het principe van de circulaire economie.

In Unieverband is op het vlak van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen gewerkt aan het thema duurzaam inkopen binnen de spoor-, weg en waterbouw middels de Aanpak Duurzaam GWW. Er is een nieuwe Green Deal opgesteld, nadat de vorige afgelopen was. Een ander onderwerp is een manifest waarin, door verschillende overheden, gezamenlijke ambities geformuleerd worden over het nieuwe plan van aanpak Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Vanuit de inkoopfunctie is het waterschap hier nauw bij betrokken. Zodra het manifest gereed is, is het de bedoeling dat het waterschap dit doorvertaalt in het eigen beleid.

Organisatie & personeel

Evaluatie "Water werkt"

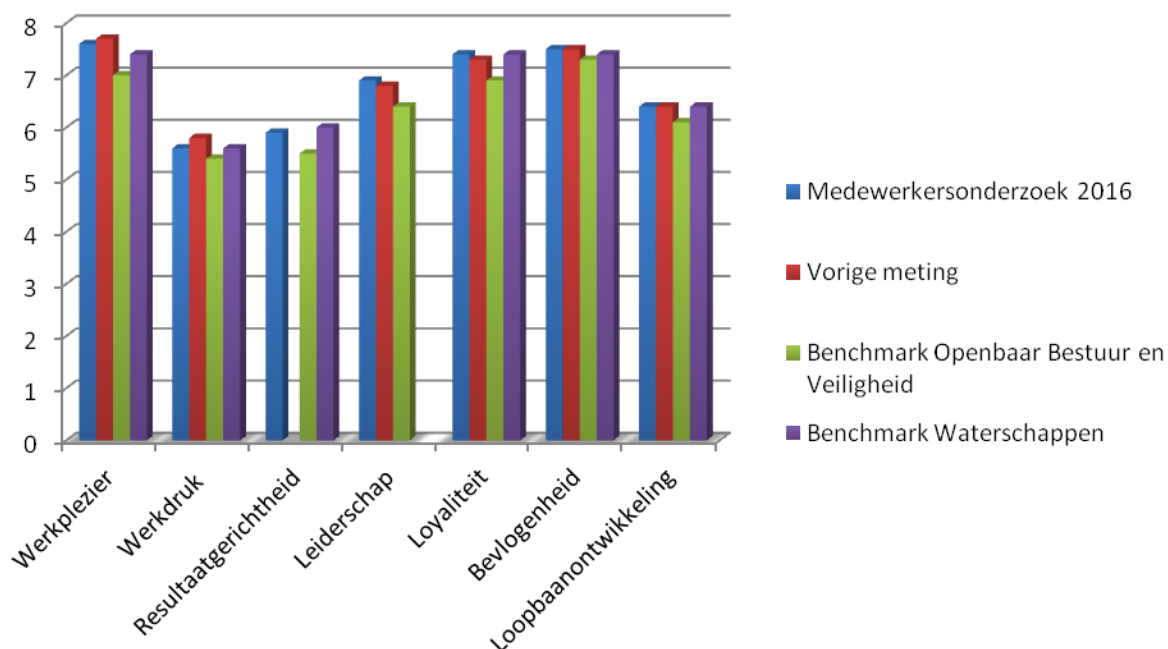
In de afgelopen maanden heeft de evaluatie Water Werkt plaatsgevonden. De belangrijkste conclusies richten zich op doelen, ontwikkeling en helderheid rond rollen. De doelen uit het organisatieontwikkeltraject Water Werkt zijn voor het grootste deel behaald. Daar waar dit nog niet helemaal het geval is, blijken de doelen nog actueel, maar is scherpere formulering nodig. Ook is nog winst te behalen in het doorvertalen van doelen naar gedrag en houding. In vereenvoudiging van de organisatie zijn nog slagen te maken op het gebied van versterking van projectmanagement en helderheid in rollen en verantwoordelijkheden binnen de organisatie. Ook in de ondersteuning van het bestuur zijn nog verbeterpunten, met name op efficiëntie, doorlooptijd en flexibiliteit. Het waterschap is trots op zijn professionele medewerkers. Mede in het licht van het bestuursprogramma is nog wel aandacht nodig voor het omgevingsbewustzijn. Er wordt op dit moment, in nauwe samenwerking tussen college en organisatie, gewerkt aan een verdere uitwerking van de genoemde punten, waarbij ook nadrukkelijk oog is voor de beschrijving van de koers voor de (midden)lange termijn.

Medewerkersonderzoek

In maart heeft Effectory een medewerkersonderzoek uitgevoerd. De resultaten van het onderzoek laten een mooie positieve lijn zien, maar het geeft ook een aantal aandachtspunten weer.

We lopen mooi in de pas met de benchmark Waterschappen en wijken in positieve zin af van de benchmark Openbaar Bestuur en Veiligheid. Invloed, loyaliteit en werkplezier zijn door de medewerkers van Zuiderzeeland als meest positief beoordeeld in het onderzoek. Als aandachtspunten zijn werkdruk, mobiliteit en transparantie benoemd.

De komende periode gaan management en medewerkers op teamniveau actief aan de slag met de resultaten. We kijken naar hoe we kunnen verbeteren op de verschillende onderwerpen, maar ook hoe we de goede resultaten kunnen vasthouden.

Participatiewet

Er vindt een scan van de organisatie plaats waarin het UWV komt tot een rapportage over de mogelijkheden voor het plaatsen van kandidaten in het kader van de Participatiewet binnen Waterschap Zuiderzeeland. De laatste gesprekken voor deze scan vinden in september plaats. De rapportage wordt in het najaar opgeleverd. Het college streeft ernaar om de consequenties van de Participatiewet zoveel mogelijk budgetneutraal uit te voeren. Daar waar hierbij knelpunten ontstaan worden bestuursvoorstellen voorbereid.

ZZLacademie

De evaluatie van het aanbod van de ZZLacademie vindt plaats in november. Het aanbod van de ZZLacademie richt zich dit jaar op de verschillende leerlijnen binnen de organisatie. Zo wordt er naast het managementdevelopmentprogramma bijvoorbeeld ook een leerlijn adviseren voor adviseurs georganiseerd. Met het oog op de veranderingen die Samen Beter Werken met zich meebrengt, worden er in de ZZLacademie diverse workshops en trainingen gegeven om medewerkers de juiste tools te geven om deze veranderingen handen en voeten te geven.

HR Procesoptimalisatie

De processen van team HRM&O zijn in samenwerking met team Management informatie opnieuw bestudeerd, waar nodig aangepast en beschreven. Door deze verbeteringsslag is de organisatie voorbereid op de komst van E-HRM (H@RM). De LEAN-systematiek is ingezet om de procesoptimalisatie vorm te geven. Continue verbetering blijft op het programma staan zodat de organisatie voorbereid blijft op de toekomst.

Duurzaam inzetbaarheid

Na het vaststellen van het duurzaaminzetbaarheidsbeleid in 2015 is de invoering gestart. Met deze implementatie wil Zuiderzeeland steeds meer accent leggen op inzetbaarheid in plaats van arbeidsongeschiktheid door alle levensfase heen. Er wordt gewerkt aan een jaarkalender voor activiteiten. Daarnaast is duurzame inzetbaarheid een onderwerp in de leerlijnen van de ZZLacademie.

Er vindt een scan plaats van de WGA-dossiers (Wet gedeeltelijk arbeidsgeschikt) om te onderzoeken of er gelden kunnen terugvloeien vanuit het UWV. Er wordt subsidie aangevraagd voor praktijkbegeleiding van de Beroeps begeleide leerweg.

Personeel in cijfers	juni 2016	2015	juni 2015	2014
Totale formatie in fte's	261,2	261,2	261,2	258,4
Formatie vast in fte's	259,4	259,4	259,4	256,4
Formatie tijdelijk in fts	1,8	1,8	1,8	2
Totale bezetting in fte's	251,63	247,6	249,37	242,26
Vaste bezetting in fte's	250,93	247,56	233,6	227,68
Tijdelijke bezetting in fte's	0,7	0,9	16,67	15,59
Aantal medewerkers	274	267	272	262
Gemiddelde leeftijd	45	45	45	46
Aantal vrouwen	76	75	74	72
Aantal deeltijders	82	78	76	71
Instroom medewerkers	15	16	16	20
Uitstroom medewerkers	9	18	8	9
Ziekteverzuim	5,07%	5,84%	5,40%	4,44%

Ziekteverzuim

Het verzuimpercentage ligt boven de norm van 4,5% die we voor dit jaar gesteld hebben. Het percentage is ten opzichte van vorig jaar gedaald. We blijven streven naar en sturen op een zo laag mogelijk ziekteverzuimpercentage. De genomen maatregelen rondom duurzame inzetbaarheid dragen hieraan bij. Leidinggevenden hebben een nadrukkelijke rol om hun medewerkers te coachen op het duurzaam inzetbaar blijven gedurende hun loopbaan. Daarnaast heeft het inzetten van maatwerkoplossingen en stevig sturen op preventie hierop ook een positieve uitwerking.

Ontwikkeling projectmanagement

In de organisatie lopen enkele grote projecten, zoals de Drontermeerdijk, Samen Beter Werken en Energie en gemalen. In deze grote projecten wordt steeds vaker gewerkt volgens het IPM-model, dat ook toegepast wordt bij Rijkswaterstaat en provincies. Daarbij wordt de projectorganisatie ingericht volgens een vijftal processen (o.a. risicobeheersing, omgevingsmanagement, contractmanagement) met daarbij gelijknamige rollen. Deze manier van projectmatig werken vraagt extra vaardigheden van medewerkers die horen bij de verschillende rollen, maar biedt ook goede kansen voor de ontwikkeling van medewerkers. Op dit moment wordt in de organisatie wel schaarste ervaren, met name op de rol van contractmanager.

Inhuur

Voor de benodigde tijdelijke extra kennis en capaciteit in (grote) projecten wordt gebruikgemaakt van een flexibele schil van extern personeel. Daarnaast wordt extern personeel waar nodig ingezet ter vervanging van langdurig zieken. De verwachting is dat de totale inhuurlast voor 2016 uit zal komen op ca. € 3,0 miljoen. Dit is € 0,7 miljoen lager dan in 2015. De daling wordt voor een deel veroorzaakt door invulling van vacatures en een iets lager ziekteverzuim.

Maatregelen organisatie & personeel	2016
Jaarlijks evalueren en indien nodig aanpassen van het opleidingsaanbod van de ZZLacademie, om de vakbekwaamheid en duurzame inzet van onze medewerkers te faciliteren.	
Verder uitwerken van cao-afspraken omtrent mobiliteit, om een bijdrage te leveren aan de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.	

3. Programma Waterveiligheid

3.1. Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren

Met digitale inspectie klaar voor de toekomst

Dit jaar is de overstap gemaakt naar digitale inspectie. Keringgegevens zijn via de smartphone overal beschikbaar. Opzichters registreren bijzonderheden, inclusief foto's, een-op-een in het systeem. Minimaal één keer per week bekijken de opzichters alle primaire waterkeringen. Er zijn geen grote stormen of bijzondere schades geweest. De belangrijkste onderhoudsmaatregelen die zijn uitgevoerd, zijn het bijstorten van stortsteen, herzetten van dijkbekleding, onderhouden van drainage, maaien van de dijken, vernieuwen van afrasteringen en het ruimen van vuil na hoogwater. Daarnaast is het pad over de Westerveermeerdijk (Noordoostpolder) beter toegankelijk gemaakt door de passage van de hevels te asfalteren. Komende maanden vinden in de Noordoostpolder nog onderwaterinspecties plaats van gemalen en sluizen. De opzichters inspecteren de buitendijkse regionale keringen enkele keren per jaar. In de tweede helft van het jaar wordt het inspectieplan regionale keringen vastgesteld.

Maatregelen zorgplicht waterveiligheid	2016
Het waterschap voert periodieke onderhouds-, inspectie- en schadeherstelwerkzaamheden uit.	

Implementatie zorgplicht goed in de steigers

Waterschap Zuiderzeeland beheert 210 kilometer primaire waterkering. Per 1 januari 2014 is de rol van toezichthouder voor deze keringen overgedragen van de provincie naar het Rijk. Het Rijk heeft een 'Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen' opgesteld. In 2015 is het waterschap beoordeeld op basis van het nieuwe kader. De uitkomsten geven aanleiding voor een aantal procesverbeteringen. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld. De uitvoering van dit plan verloopt volgens planning.

Maatregelen zorgplicht waterveiligheid	2016
Het waterschap implementeert het nieuwe kader zorgplicht primaire waterkeringen en past dit toe.	

Keur en beleidsregel windmolens herzien

Vooruitlopend op de evaluatie van het beleid in 2018 zijn de Keur en de beleidsregel voor het plaatsen van windmolens in de buitenbeschermingszone gewijzigd. Hiermee ontstaat een betere basis om de waterveiligheid bij de plaatsing van windmolens in de buitenbeschermingszone te borgen.

Maatregelen zorgplicht waterveiligheid	2016
In 2018 evalueren en waar nodig aanpassen van het beleid waterkeringen en medegebruik.	

Waterschap Zuiderzeeland anticipeert op nieuwe veiligheidsnormen

1 januari 2017 treedt de nieuwe Waterwet in werking. Hierin staan nieuwe normen voor de primaire waterkeringen. Uiterlijk in 2050 dienen alle primaire waterkeringen in Nederland aan de nieuwe normen te voldoen. Bij de nieuwe normen hoort ook een nieuw beoordelingsinstrumentarium. In de periode tot uiterlijk 2021 beoordeelt Waterschap Zuiderzeeland de waterkeringen. Naar verwachting start de eerste versterking op grond van de nieuwe normen na 2023. In mei is de AV hierover in een themabijeenkomst geïnformeerd. Momenteel wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor de implementatie van de nieuwe normering. Eind van het jaar wordt de AV opnieuw bijgepraat.

Belangrijke vraag rond de nieuwe normering is hoe om te gaan met initiatieven van derden en mogelijkheden voor medegebruik van de waterkeringen. Bij de realisatie van Flevokust wordt al geanticipeerd op de nieuwe norm en het nieuwe ontwerpinstrumentarium. Ook bij nieuwe initiatieven wordt hier rekening mee gehouden. Daarnaast worden op kleine schaal verkenningen uitgevoerd naar mogelijkheden voor medegebruik.

Met de inwerkingtreding van de Waterwet verliezen de waterkeringen tussen de Kadoelerkeersluis en Blokzijl de primaire status. Tot 1 januari 2019 geldt een overgangstermijn voor deze keringen. In de tussentijd gaan waterschap en provincie in gesprek over de nieuwe status en de norm. De provincie Flevoland is van plan om de kering aan te wijzen als regionale kering. Met de provincie Overijssel moeten nog afspraken worden gemaakt.

Op grond van de derde toetsronde (2011) heeft Waterschap Zuiderzeeland een beperkte versterkingsopgave. Deze opgave is opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Het gaat hierbij om vier waterkerende constructies achter de Kadoelerkeersluis en enkele kilometers van de Drontermeerdijk. Als voor de waterkerende constructies achter de Kadoelerkeersluis op grond van de nieuwe norm nog een versterking nodig is, wordt deze eenmalig betaald vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Een deel van de Drontermeerdijk wordt binnen het project IJsseldelta-Zuid versterkt. De rest wordt bij de volgende beoordelingsronde betrokken.

Plannen Drontermeerdijk worden uitgewerkt

De Drontermeerdijk bevindt zich in het effectgebied van de bypass bij Kampen (het project IJsseldelta-Zuid). Het Rijk heeft begin dit jaar groen licht gegeven voor de versnelde uitvoering van fase 2 van dit project. Dit betekent dat de versterking van de Drontermeerdijk met daarop de N306 versneld wordt uitgevoerd. De provincie is wegbeheerder van de N306 en het waterschap is verantwoordelijk voor de versterking van de Drontermeerdijk. Gezien de samenhang neemt het waterschap de aanleg van de weg mee bij de versterking. Het waterschap financiert de weg uit het totale projectbudget. Met de versterking van de Drontermeerdijk wordt de waterveiligheid van Flevoland geborgd bij inzet van de bypass en verwijdering van de Roggebotsluis. In september heeft de AV ingestemd met de hoofdlijnen van de bestuursovereenkomst. In het najaar wordt deze ondertekend door de minister van Infrastructuur en Milieu en de uitvoerende partners. Inmiddels is de planuitwerkingsfase van start.

De kanteldijken, bij de Hanzelijn, en de restopgave voor de Drontermeerdijk vallen buiten de scope van het project. Eventuele (toekomstige) versterking wordt gefinancierd uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma met eigen bijdrage van het waterschap.

Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland: samen optrekken

Er zijn plannen voor het realiseren van een Maritieme Servicehaven aan de Zuidermeerdijk ten zuiden van Urk. De provincie Flevoland bereidt hiervoor de planologische procedure en businesscase voor. Het waterschap en de provincie laten samen onderzoek doen naar de versterkingsopgave op grond van nieuwe normering en de vraag of het mogelijk is om de servicehaven zodanig te ontwerpen dat wordt voldaan aan de nieuwe normen. Dit onderzoek wordt dit jaar afgerond.

Deel II Almere Poort Kustzone van start

In Almere wordt gewerkt aan de ontwikkeling van Almere Poort Kustzone. Het midden-deel is inmiddels gereed. Momenteel worden plannen gemaakt voor het noordelijk deel (Stranddorp). Waterschap Zuiderzeeland is met Almere en Amvest (ontwikkelaar) in overleg over de uitwerking.

Maatregelen veiligheidsnormering (primaire keringen)	2016
Het waterschap spant zich in om de versterkingsopgave van de primaire waterkeringen op grond van de derde toetsing in 2011 te programmeren in het landelijke hoogwaterbeschermingsprogramma.	✓
Uiterlijk 2021 toetst het waterschap alle primaire waterkeringen aan de nieuwe veiligheidsnormen en brengt versterkingsmaatregelen met financiële consequenties in beeld.	😊
Het waterschap wil maatschappelijke meerwaarde creëren door kansen vanuit de samenleving te benutten bij het uitwerken van onze waterveiligheidsopgave.	😊
In 2016 wordt aan de Algemene Vergadering de waterveiligheidsagenda met opgaven voor de korte en middenlange termijn aangeboden.	😊

Wijzigingsvoorstel:

Oude Maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
	<p><i>Nieuwe maatregel opnemen</i></p> <p>Op dit onderwerp was nog geen maatregel opgenomen.</p>
	<p>Het waterschap maakt voor 2019 afspraken met de provincie over de toekomstige status van de keringen achter de Kadoelerkeersluis die de primaire status verliezen.</p>
	<p><i>Nieuwe maatregel opnemen</i></p> <p>Op dit onderwerp was nog geen maatregel opgenomen.</p>
	<p>Het waterschap versterkt uiterlijk in 2021 de Drontermeerdijk tot de Reevedam.</p>

Lemmer-Zuid beschermd door regionale waterkering

De provincie Friesland heeft een waterkering in Lemmer-Zuid aangewezen als regionale kering. In 2027 moet de regionale waterkering voldoen aan de gestelde norm. Waterschap Zuiderzeeland is hiervoor verantwoordelijk. Momenteel wordt onderzocht of de waterkering voldoet aan de gestelde norm.

Wijzigingsvoorstel:

Oude Maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
	<p><i>Nieuwe maatregel opnemen</i></p> <p>Op dit onderwerp was nog geen maatregel opgenomen.</p>
	<p>"Waterschap Zuiderzeeland toetst de regionale waterkering bij Lemmer-Zuid uiterlijk in 2017."</p>

Acht van de tien buitendijkse gebieden op orde

In Flevoland zijn vierentwintig buitendijkse gebieden. Deze zijn door de provincie Flevoland aangewezen en genormeerd. Voor tien gebieden zorgt Waterschap Zuiderzeeland dat deze op orde zijn. Voor de overige veertien gebieden wacht Waterschap Zuiderzeeland de uitkomsten van de herijking van het provinciale beleid af. Naar verwachting wordt hierover eind dit jaar een besluit genomen.

Het waterschap heeft de afgelopen periode flink ingezet op het op orde brengen van de tien buitendijkse gebieden en inmiddels zijn acht gebieden op orde. De werkzaamheden in Parkhaven (Lelystad) waren in 2015 al afgerond. April 2016 is het gebied formeel overgedragen aan de Vereniging van Eigenaren Parkhaven. Alleen de gebieden De Eem-

hof en Haven Zeewolde zijn nog niet goedgekeurd. De Eemhof zit nog in de beoordelingsfase. De verwachting is dat de beoordelingsrapportage dit najaar door het college van DenH kan worden vastgesteld. Zeewolde is opgedeeld in drie deelgebieden. De werkzaamheden in het eerste deelgebied van Zeewolde (Eilandgracht) zijn afgerond. Tijdens een triatlon op 25 juni zijn hier de eerste baantjes gezwommen tussen de nieuwe damwanden. Voor het tweede deelgebied (Rede) is na aanbesteding van de werkzaamheden alsnog een omgevingsvergunning aangevraagd, welke niet voorzien was. Deze vergunning is verleend, maar hier is een bezwaar op gekomen. Hierdoor is de verwachting dat de uitvoering pas start in 2017. Voor het derde deelgebied (Pluuthaven) hebben de bewoners een variant aangedragen die om een nadere uitwerking vraagt. Naar verwachting start de uitvoering hierdoor in het najaar 2017 en loopt deze door in 2018 en mogelijk verder. Dit is niet conform de hierover met de provincie gemaakte afspraken. Hierover vindt afstemming met de provincie plaats. De geplande investeringsomvang van € 2,2 miljoen voor 2016 schuift hierdoor door naar 2017 en 2018.

Maatregelen veiligheidsnormering (regionale keringen)	2016
In 2018 toetst het waterschap de regionale buitendijkse gebieden waarvoor de zorgtaak al is geïmplementeerd aan de provinciale veiligheidsnormen. Voldoen deze regionale buitendijkse keringen niet, dan ziet het waterschap erop toe dat ze aan de provinciale veiligheidsnormen gaan voldoen.	😊
In 2018 evalueert het waterschap het waterschapsbeleid en de beleidsregels voor de regionale buitendijkse keringen.	😊
Het waterschap zorgt ervoor dat alle door de provincie aangewezen regionale buitendijkse keringen in 2018 voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland.	😞

Kansen voor de Knardijk

Op grond van gezamenlijk onderzoek door provincie en waterschap heeft de AV de provincie in maart voorgesteld de status van de Knardijk als regionale kering te laten vervallen. Provinciale Staten heeft hiermee ingestemd. Dit biedt nieuwe kansen voor de inrichting van de Knardijk. Waterschap Zuiderzeeland onderzoekt momenteel welke kaders nog nodig zijn om de vertragende werking van de dijk te borgen. Daarnaast zijn provincie en waterschap in gesprek over de vormgeving van het maatschappelijke proces.

Maatregelen veiligheidsnormering (overige keringen)	2016
In aanloop naar een provinciaal besluit over de Knardijk in 2018 voeren waterschap en provincie in 2016 een onderzoek uit naar nut en noodzaak van de kerende functie van de Knardijk in het licht van de nieuwe normering. Indien nodig versterkt het waterschap de Knardijk.	✓

Wijzigingsvoorstel:

Oude Maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
	<p><i>Nieuwe maatregel opnemen</i></p> <p>De bestaande maatregel is afgerond. Om vervolg te geven aan dit onderwerp wordt een nieuwe maatregel opgenomen.</p> <p>“Waterschap Zuiderzeeland legt in 2017 voor de Knardijk functionele eisen vast om de vertragende werking te borgen.”</p>
	<p><i>Nieuwe maatregel opnemen</i></p>

De bestaande maatregel is afgerond. Om vervolg te geven aan dit onderwerp wordt een nieuwe maatregel opgenomen.

“Waterschap en provincie organiseren in 2017 een maatschappelijk proces om in gesprek te gaan over de nieuwe mogelijkheden die het vervallen van de regionale status met zich meebrengt.”

Koers overige keringen wordt uitgezet

In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland liggen verschillende kades. In sommige gevallen hebben deze een belangrijke functie in het voorkomen van wateroverlast. In de huidige situatie zijn de instandhouding en het beheer van de kades echter niet geborgd. Momenteel wordt voor drie kades onderzocht of het wenselijk is om deze aan te wijzen als overige kering. Aanwijzing van overige keringen is een bevoegdheid van de Algemene Vergadering.

Wijzigingsvoorstel:

Oude Maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
	<p><i>Nieuwe maatregel opnemen</i></p> <p>Op dit onderwerp was nog geen maatregel opgenomen.</p> <p>“In 2017 wordt een besluit genomen over het al dan niet aanwijzen van kades als regionale kering.”</p>

4. Programma Voldoende water

4.1. Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

Watergangen en gemalen: inzet op duurzaamheid en innovatie

Het Flevolandse watersysteem functioneert goed. Het waterschap werkt continu aan een goede doorstroming en voldoende afvoer van het overtollige water. Het beheer en onderhoud voert het waterschap planmatig uit. In 2016 is er op het onderhoud in stedelijk gebied naar verwachting een tekort van ruim € 0,3 miljoen. Deze hogere kosten ontstaan door het feit dat er bij het onderhoud meer vanaf het water gewerkt moet worden dan gepland. Bovendien is het vaker noodzakelijk zwaardere beschoeiingen te plaatsen als gevolg van de bodemsamenstelling. De kosten hebben ook een doorwerking naar de komende jaren.

Naar verwachting wordt de norm voor het aantal gevangen muskusratten per km watergang dit jaar gehaald. Het totale beheergebied is op orde. Begin 2017 wordt de landelijke driejarige veldproef in Lelystad afgerond. Met deze proef brengt het waterschap de populatieontwikkeling en consequenties in beeld door de muskusratten alleen bij de te beschermen objecten weg te vangen. In en rond de pilotlocatie is een sterke toename in het aantal muskusratten en opgetreden schades. De schades worden hersteld op kosten vanuit de landelijke proef. Volgend jaar wordt de proef afgerond en geëvalueerd.

Dit jaar heeft het waterschap geëxperimenteerd met een multimediale insteek bij de herziening van peilbesluiten. Bij de herziening van de peilbesluiten rond de Hoge Vaart en bij Zeewolde konden belanghebbenden hun ervaringen met het huidige peilbeheer aangeven op een interactieve kaart. Voorafgaand daaraan heeft het waterschap vooroverleg gevoerd met grote belanghebbenden (gemeenten, natuurbeheerders en LTO). Wat heeft deze vernieuwende insteek opgeleverd? Het gebruik van de interactieve kaart heeft positief uitgekapt. Het voordeel van het gebruik van de interactieve kaart is dat direct inzichtelijk is op welke locatie vaker knelpunten voorkomen. De interactieve kaart is goed gebruikt door belanghebbenden. Er zijn circa 25 reacties binnengekomen. Deze meldingen hadden vooral betrekking op kwel, hoge grondwaterstand en invloed van natuurgebieden op de landbouw. Deze inzichten neemt het waterschap mee in het ontwerp-peilbesluit.

Naast het actualiseren van peilbesluiten werkt het waterschap aan het actualiseren van de legger. Het werkproces om de legger actueel te houden is uitgewerkt. De komende twee jaar wordt een aantal actualisatieslagen gemaakt en worden tevens de gevolgen van de komst van de Omgevingswet doorgevoerd. Verwacht wordt dat de legger vanaf 2019 actueel is. In het beheerregister watergangen wordt de actuele status van de watergangen vastgelegd. Momenteel werkt het waterschap aan een eenduidige en integrale definitie van het beheerregister. Zodra de scope duidelijk is, wordt het beheerregister aangevuld met de betreffende informatie.

Voor het meten en monitoren van waterstanden en debieten volgt het waterschap het meetplan waterkwantiteit. Dit plan is dit jaar geactualiseerd. Het meetplan wordt nog uitgebreid met de grondwaterstanden. Deze toevoeging wordt vanaf 2017 geïmplementeerd, zodra het grondwatermeetnet is gericht.

Bij het beheer en onderhoud van het Flevolandse watersysteem zet Zuiderzeeland stappen om deze taak op een duurzame manier uit te voeren. Het waterschap heeft verkend welke mogelijkheden er zijn om het energieverbruik van gemalen te verminderen en het aandeel duurzame energie te vergroten. Voor de meest kansrijke mogelijkheden zijn businesscases uitgewerkt. In november besluit de Algemene Vergadering welk vervolg zij hieraan wil geven via het vaststellen van het Masterplan Duurzame Energie.

Ook zet het waterschap in op innovaties en samenwerking rond het beheer van het watersysteem. De Algemene Vergadering heeft in juni van dit jaar kennisgenomen van de businesscase "biomassa", waarbij het maaien van taluds langs delen van onze tochten wordt uitgevoerd door agrariërs. Het doel is maaisel als grondstof voor bodemverbetering te gebruiken op de akker. De planning is erop gericht om dit najaar een pilot uit te voeren met geïnteresseerde agrariërs. Daarnaast is het waterschap betrokken bij een onderzoek van de Stowa naar het opwerken van waterplanten tot biobrandstof. Het waterschap verkent samen met de Stowa de mogelijkheden om dit najaar een pilot uit te voeren in het beheergebied van het waterschap.

Zuiderzeeland en gemeente Almere hebben in samenwerking met stakeholders gewerkt aan het Waterplan Almere. Besluitvorming is voorzien eind dit jaar. Begin 2017 besluit het waterschap aan de hand van de opgedane ervaringen met het Waterplan Almere hoe het gebiedsbreed invulling wil geven aan een visie over water in stedelijk gebied.

Maatregelen zorgplicht voldoende water	2016
Het waterschap vult de zorgplicht voor het watersysteem in door de legger actueel te houden en door planmatig beheer en onderhoud van het watersysteem, de gemalen en de kunstwerken.	😊
Het waterschap start in 2016 met het opbouwen van een beheerregister watergangen.	😊
Jaarlijks voert het waterschap zijn plan uit voor het meten en monitoren van waterstanden en debieten.	😊
In 2018 zijn aangelanden zich bewust van het belang van een juiste profilering van sloten en zijn deze in 2021 zodanig op orde dat wateroverlast wordt voorkomen.	😊
In 2018 verkent het waterschap de mogelijkheden van flexibeler peilbeheer	😊
In 2016 verkent het waterschap mogelijkheden om het energieverbruik van de gemalen te verlagen en/of te verduurzamen.	✓
Vanaf 2016 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel dat vrijkomt uit watergangen, taluds, plasbermen, dijken e.d. op duurzame en kosteneffectieve wijze kan worden verwerkt.	😊
Het waterschap voorkomt graafschade aan de keringen door muskusratten, beverratten en mollen te vangen.	😊
Het waterschap heeft, uiterlijk in 2016, een visie over water in stedelijk gebied ontwikkeld over hoe het waterschap omgaat met zijn omgeving bij opgaven in stedelijk gebied.	😐
Het waterschap heeft, uiterlijk in 2017, een visie over hoe, in een deel van ons beheergebied, aangelanden participeren bij beheer en onderhoud van het watersysteem. Uiterlijk in 2019 moet dit hebben geleid tot een andere handelswijze.	😊

Ontwikkelen grondwaterbeleid via gefaseerde en lerende aanpak

Het reguleren van grondwateronttrekkingen is sinds 2009 een wettelijke taak voor het waterschap. Deze taak is in de afgelopen jaren ingevoerd en door kennisopbouw en processturing volwassen geworden.

Nu de regulering van de grondwateronttrekkingen voldoende ingebed is in reguliere werkprocessen van het waterschap, wordt de beleidsontwikkeling opgepakt. In 2017 start het waterschap met de herijking van het operationele grondwaterbeleid. Waar er kansen liggen om de regels voor grondwateronttrekkingen te verbeteren, wordt dit al verwerkt in de Keur 2017.

Maatregelen grondwaterbeheer	2016
Het waterschap reguleert grondwateronttrekkingen.	
In 2017 herijkt het waterschap zijn operationeel grondwaterbeleid.	

Polderhistorie in goede handen bij Zuiderzeeland

Waterschap Zuiderzeeland heeft een operationeel kader ontwikkeld voor het beheer en onderhoud van zijn cultuurhistorische objecten. Uitgangspunt hierbij is om cultuurhistorisch waardevolle objecten zo veel mogelijk te behouden. Komend jaar wordt vooral ingezet op samenwerking met gebiedspartners. Dit biedt kansen om het watererfgoed te koppelen aan het verhaal van de polder. Hiervoor heeft de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed subsidie beschikbaar gesteld aan de provincie.

De nieuwe naam Fonds Dijk & Water, (voorheen Fonds Medegebruik), sluit beter aan bij het doel van het fonds. In de periode januari t/m augustus 2016 heeft het waterschap drie van de vier aanvragen voor het Fonds Dijk & Water toegekend. Inwoners weten het fonds te vinden!

Maatregelen belevingswaarde	2016
Het waterschap stimuleert het medegebruik van het watersysteem door inzet van het fonds medegebruik.	
In 2016 ontwikkelt het waterschap een operationeel kader voor het beheer en onderhoud van zijn cultuurhistorische objecten.	

Wijzigingsvoorstel:

Oude Maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap stimuleert het medegebruik van het watersysteem door inzet van het fonds medegebruik.	<p><i>Naam fonds aanpassen</i> De naam van het fonds is gewijzigd.</p> <p>"Het waterschap stimuleert het medegebruik van het watersysteem door inzet van het Fonds Dijk en Water."</p>
In 2016 ontwikkelt het waterschap een operationeel kader voor het beheer en onderhoud van zijn cultuurhistorische objecten.	<p><i>Maatregel laten vervallen</i> Maatregel kan vervallen, omdat deze is afgerond.</p> <p><i>Nieuwe maatregel opnemen</i> De bestaande maatregel is afgerond. Om vervolg te geven aan dit onderwerp wordt een nieuwe maatregel opgenomen.</p> <p>"In 2020 wordt het kader voor beheer en onderhoud van cultuurhistorische objecten geëvalueerd."</p>

4.2. De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

Bodemdaling en wateroverlast: samenwerken aan een zorgvuldig proces en een zorgvuldige afweging

Het beheergebied van het waterschap is goed beschermd tegen wateroverlast. Ruim 99% van het beheergebied voldoet aan de normen die de provincie hiervoor heeft gesteld. Een uitzondering hierop is het bodemdalingsgebied ten noorden van Nagele. Hier voldoet op dit moment een beperkt gebied niet aan de norm. De verwachting is dat onder invloed van bodemdaling de omvang van dit gebied in de toekomst toeneemt. Dit knelpunt kan niet tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten worden opgelost en vraagt om een overgang naar een duurzame oplossing.

Om de nadelige gevolgen voor de huidige groep agrariërs zoveel mogelijk te beperken, zijn maatregelen verkend waarmee het watersysteem geoptimaliseerd kan worden. Gezien de kosten van deze maatregel en de samenhang met het langere termijnperspectief voor dit gebied, is een zorgvuldige afweging nodig waarbij ook draagvlak in het gebied wordt getoetst.

Voor de uitwerking van het langetermijn perspectief is de samenwerking met provincie en gemeente op bestuurlijk en ambtelijk niveau verstevigd. Met de samenwerking is een gezamenlijk proces in gang gezet, met als doel bewustwording in het gebied te vergroten en een overgang naar een duurzame vorm van landgebruik waar mogelijk te stimuleren/te ondersteunen.

Verder is onder de vlag van het Actieplan Bodem en Water in het bodemdalingsgebied onderzocht of er kansen zijn om met innovatieve drainagetechnieken de bodemdaling af te remmen (Project Spaarwater). Deze onderzoeksvraag is positief beantwoord. Dit betekent dat er in nauwe samenwerking met provincie, kennisinstelling en enkele agrariërs in Flevoland een proef gestart wordt. Deze proef loopt minimaal drie jaar.

Maatregelen wateroverlast	2016
Het waterschap heeft en houdt zicht op de kans op wateroverlast via een zesjaarlijkse toetsing.	
Om lokale wateropgaven op te lossen en bodemdalingsgebieden op de korte termijn te optimaliseren: afwegen, plannen en uitvoeren van technische maatregelen tot een maatschappelijk aanvaardbaar kostenniveau (MKBA).	
Om bodemdalingsgebieden op de lange termijn te transformeren: in afstemming met gebiedspartners werkt het waterschap aan een passende norm en passend landgebruik voor bodemdalingsgebieden.	

Meer aandacht voor waterberging als ruggengraat van het watersysteem

In het wateroverlastbeleid en het waterbeheerplan is het belang van waterberging benadrukt. Dit heeft ertoe geleid dat binnen het Actieplan Bodem en Water meer aandacht is gekomen voor bodemkwaliteit in Flevoland. Een verkenning van het waterschap heeft laten zien dat met name bodemverdichting een zorgpunt is. Door samenwerking binnen het Actieplan wordt aandacht gevraagd voor dit onderwerp: onder andere door het project "Zicht op bodemstructuur". Hierin worden groepen agrariërs begeleid bij het beoordelen van de bodemkwaliteit. Ook kennis- en onderwijsinstellingen zijn hun aandacht gaan richten op het belang van een goede bodemkwaliteit in relatie tot waterberging.

Ook met het vasthouden van water op de hogere delen van een peilvak, zou het waterschap de bergingsruimte optimaler kunnen benutten en wateroverlast in de lagere delen van de polder kunnen voorkomen. De maatregel vraagt veel kennis over het functioneren van het watersysteem. Bovendien spelen er ook vanuit andere opgaven (klimaat; energieverbruik) diverse vraagstukken rond het optimaliseren van het watersysteem. Daarom is gekozen voor een programmatische aanpak (Brede Watersysteemverkenning) waarin via een aantal stappen de kennis over het functioneren van het watersysteem wordt vergroot en maatregelen worden verkend. De afbakening en definitiefase van deze ver-

kenning is afgerond. De eerste deelprojecten worden in het tweede helft van het jaar gestart.

Maatregelen waterberging	2016
Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in Flevoland. ¹	
Het waterschap verkent in 2016 mogelijkheden om de knelpunten voor wateroverlast te beperken door water in hogere delen van het peilvak vast te houden.	
Het waterschap stimuleert agrariërs om via duurzaam bodembeheer het waterbergend vermogen op de landbouwkavel te behouden of te vergroten.	

4.3. De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

Zuinig met water

In 2016 is gestart met verbreden van het beleid voor wateraanvoer naar beleid voor waterbeschikbaarheid. Bij de uitwerking van het beleid wordt het resultaat van de evaluatie van het beleid wateraanvoer verwerkt. Tegelijkertijd wordt invulling gegeven aan de landelijke Deltabelissing Zoetwater. Het doel van het beleid is enerzijds om duidelijkheid te verschaffen over de beschikbaarheid van zoetwater. Anderzijds om de inlaat van water vanuit omliggende rijkswateren te optimaliseren.

Het afgelopen jaar heeft het waterschap al enkele optimalisaties doorgevoerd in het watersysteem. Zo is een aantal stuwen en zoutmetingen geautomatiseerd. Het doel hiervan is het water in het regionale systeem beter te verdelen, zodat er minder water van buiten de polder hoeft te worden ingelaten. Het optimaliseren van het systeem heeft continue de aandacht van het waterschap.

Maatregelen droogteschade	2016
Het waterschap werkt in 2016 het voorzieningenniveau uit, zodat gebruikers van zoetwater weten waarop ze mogen rekenen.	
Het waterschap verkent in 2016 de mogelijkheden om de inlaat van water vanuit omliggende rijkswateren te optimaliseren, onder meer door het intern verdelen en vasthouden van water.	

¹ Bij het programma schoon (hoofdstuk 5) is een toelichting opgenomen over de voortgang van duurzame oevers.

5. Programma Schoon water

5.1. Goede kansen voor flora en fauna

Waterschap werkt aan het verbeteren van de structuurdiversiteit en van de toestand voor vis

Waterschap Zuiderzeeland legt ter verbetering van de structuurdiversiteit duurzame oevers aan. Deze duurzame oevers dragen ook bij aan het vergroten van de waterberging. In 2016 wordt naar verwachting circa 10,5 kilometer duurzame oevers aangelegd. In 2016 is er naar verwachting sprake van een tekort van ruim € 0,5 miljoen op het budget duurzame oevers. Dit komt voornamelijk voort uit het feit dat er in 2016 sprake is van uitloop en meerwerk van werkzaamheden van projecten uit 2015 (o.a. de Strandgaper-tocht). Het voorstel is om een deel van dit tekort te dekken vanuit de bestemmingsreserve.

In maart 2016 heeft de AV de ambitie uitgesproken om in de periode 2017-2021 150 kilometer duurzame oever aan te leggen onder de voorwaarde dat er POP-subsidie wordt toegekend. Op dat moment bestond de verwachting dat er in september 2016 duidelijkheid zou zijn omtrent de toekenning van de POP-subsidie en dat de AV dan ook definitief een voorstel zou krijgen over de budgettaire consequenties. De openstelling van de POP-subsidie is echter vertraagd. De subsidieaanvraag voor 110 km duurzame oevers is begin augustus ingediend, waardoor de duidelijkheid omtrent de toekenning hiervan pas eind dit jaar wordt verwacht. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting wordt daarom, in afwachting van de toekenning van de subsidie, uitgegaan van het ambitieniveau dat de AV in maart 2016 heeft uitgesproken en zoals dat in de voorjaarsnota is vertaald. Zodra er duidelijkheid is over de toekenning ontvangt de AV hierover een voorstel. De AV wordt in dat voorstel o.a. gevraagd om definitief in te stemmen met de budgettaire consequenties. De verwachting is dat op dat moment ook de resultaten van het lopende rekenkameronderzoek naar duurzame oevers kunnen worden meegenomen in de besluitvorming.

Met de ambitie om 150 kilometer duurzame oever aan te leggen in de periode tot eind 2021 voldoet het waterschap ruimschoots aan de doelstelling om in 2021 in 40% van alle waterlichamen duurzame oevers te hebben aangelegd. Na 2016 is hiervoor nog 40 kilometer noodzakelijk.

De vistoestand in het kader van de Kaderrichtlijn Water is niet overal op orde. Om die reden werkt het waterschap aan verbetering van de visstand door middel van vispassages. Een eerste verkenning naar een vispassage tussen de Noordoostpolder en de omliggende rijkswateren heeft plaatsgevonden. Bij de renovatie van gemaal Vissering in 2019 wordt een vispassage aangelegd.

Maatregelen Kaderrichtlijn Water	2016
Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in Flevoland.	
Uiterlijk 2021 legt het waterschap een vispassage aan voor soorten die van de rijkswateren naar de Noordoostpolder trekken.	
Voor 2020 inventariseert het waterschap hoe de vismigratie tussen de rijkswateren en zijn beheergebied verder is te verbeteren en programmeert waar nodig maatregelen.	
Voor 2019 onderzoekt het waterschap hoe de vistoestand binnen de polders verder kan worden verbeterd om de KRW-doelstellingen voor vis te bereiken en neemt uiterlijk 2021 de noodzakelijke maatregelen.	

Waterschap en beroepsvisserij werken samen aan een duurzaam aalbeheer

Het waterschap onderzoekt samen met de beroepsvisserij en de partners in de Visstandsbeheercommissie hoe de aalstand kan worden verbeterd. Met de beroepsvisserij in het beheergebied zijn gesprekken gaande over het uitzetten van glasaal. Over de financiering van het uitzetten van glasaal moeten nog afspraken worden gemaakt. Vervolgens stelt de Visstandsbeheercommissie een actieplan op voor het uitzetten van de glasaal. In de toekomst worden ook andere maatregelen verkend om de aalvisserij te verduurzamen.

Maatregel Aal

2016

Het waterschap onderzoekt voor 2017 samen met de beroepsvisserij hoe de aalvisserij in het beheergebied te verduurzamen is. In overleg met de sector worden de noodzakelijke maatregelen uitgevoerd.

Invasieve exoten worden teruggedrongen

Invasieve exoten zijn dieren, planten en micro-organismen die door menselijk handelen in een nieuw gebied terecht komen en die door vestiging en verspreiding schade kunnen veroorzaken. Invasieve plant- en diersoorten kunnen leiden tot overlast in het waterbeheer. Het waterschap is daarom dit jaar gestart met het verstrekken van informatie over de gevolgen van het bewust en onbewust uitzetten van exoten. Zo is voor de vakantieperiode gecommuniceerd over wat men kan doen om te voorkomen dat de grote waternavel zich verder verspreid. De grote waternavel is aangetroffen in het stedelijk water van de gemeente Lelystad. Communicatie over exoten is een doorlopende activiteit. Komende jaren wordt bekeken op welke wijze inrichtings- en beheermaatregelen kunnen bijdragen aan het beperken van de vestiging en verspreiding van exoten.

Maatregelen Exoten

2016

Uiterlijk 2018 onderzoekt het waterschap met welke inrichtings- en beheermaatregelen de vestiging en verspreiding van exoten zoveel mogelijk kan worden beperkt.

Vanaf 2016 gaat het waterschap het bewust en onbewust uitzetten van exoten en de verspreiding ervan zoveel mogelijk tegen.

Waterschap werkt samen met eigenaren en gebruikers bij het ontwikkelen van doelen voor overige (niet) KRW-wateren

Vorig jaar zijn voor de pilotgebieden Kuinderbos en stedelijk water Lelystad conceptwaterkwaliteitsdoelen geformuleerd. Met de ervaringen in deze gebieden is gestart met het formuleren van doelen voor het stedelijk water van Zeewolde en voor zes wateren in natuurgebieden. Van die zes natuurgebieden zijn er twee van Staatsbosbeheer en vier van Natuurmonumenten. Volgens planning moet de formulering van de conceptdoelen dit jaar worden afgerond. Het is de bedoeling om in deze planperiode conceptdoelen te formuleren voor circa 55 grotere en kleinere plassen, poelen en beeksystemen in natuurgebieden en voor zes stedelijke wateren. De doelen worden vastgesteld door de provincie Flevoland.

Maatregel overige wateren

2016

In de periode tot en met 2019 leidt het waterschap, samen met de betrokken gebiedspartners, regionale (ecologische) doelen af voor de niet-KRW-waterlichamen.

Maaisel wordt ingezet als biomassa of biobrandstof

Om een goede aan- en afvoer van water te behouden maait het waterschap regelmatig riet en waterplanten in de watergangen. Maaisel langs watergangen wordt op de meeste locaties afgevoerd. De komende periode gaat het waterschap na wat de gangbare praktijk is voor het verwijderen van maaisel en wordt vervolgens besloten of aanvullend onderzoek nodig is.

Maatregel Beheer en onderhoud

2016

Voor 2018 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel, dat in landelijk gebied vrijkomt uit het natte profiel van de watergangen, zo snel mogelijk kan worden verwijderd.

5.2. Goede oppervlaktewaterkwaliteit

Gezonder water

Voor een goede oppervlaktewaterkwaliteit zet het waterschap in op het tegengaan van verontreiniging naar het oppervlaktewater. Wat betreft de directe lozingen verloopt dit met name via de instrumenten vergunningverlening, goedkeuringen op meldingen en watertoezicht. De directe lozingen zijn daarmee onder controle. Voor de diffuse verontreiniging zet het waterschap in op het vroegtijdig betrokken zijn bij ontwikkelingen. Het doel is om samen met gebiedspartners op zoek te gaan naar mogelijkheden om de emissies terug te dringen. Dit geldt voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, maar ook voor de aanpak van medicijnresten, antibioticaresistentie en microplastics en zwerfafval.

Vanwege de complexiteit van het onderwerp werkt het waterschap voor antibioticaresistentie samen met kennisinstituten. Het waterschap faciliteert een landelijk onderzoek van het RIVM/IRAS naar de verspreiding van antibioticaresistentie. Ook de Stowa is hierbij betrokken. Het onderzoek vindt plaats in de onderbemaling Piet Oberman, de AWZI Zeewolde, het stedelijk gebied van Almere en in de Oostvaardersplassen. Het onderzoek is in 2015 gestart en wordt naar verwachting beëindigd in 2017.

Het waterschap werkt aan de bewustwording over de risico's van microplastics en plastic afval door op basisscholen activiteiten te organiseren rondom zwerfafval. Dit jaar hebben zwerfvuilacties plaatsgevonden in Lelystad en Zeewolde. In totaal deden ca. 500 leerlingen van ruim twintig basisscholen mee aan de acties. Het waterschap werkt samen met de gemeenten en het FabLab Flevoland. Daarnaast neemt het waterschap deel aan de Unie-themagroep Zwerfafval. Een inventarisatie naar het voorkomen van microplastics in het beheergebied moet nog starten. Wel worden al verkennende gesprekken gevoerd met een plasticrecyclingbedrijf om samen met dit bedrijf een pilot te starten waarbij maatregelen worden bedacht en uitgewerkt waarmee plasticemissies worden vermindert.

Het onderwerp medicijnresten maakt onderdeel uit van de Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater. Het waterschap zet wat betreft medicijnresten in op bronmaatregelen en voert in dit kader gesprekken met de huisartsensociëteit in Almere, apothekers in Almere en de gemeente Almere over mogelijkheden om via bronaanpak de emissie van medicijnresten te verminderen. Vanaf volgend jaar wordt nagegaan hoe dit model kan worden uitgerold naar andere gemeenten. Minister Schultz heeft aangegeven dat ook end-of-pipe-maatregelen niet worden uitgesloten. Dit jaar wordt in het kader van de Delta-aanpak door Stowa een landelijke hotspotanalyse medicijnresten uitgevoerd. Het waterschap is hierbij betrokken en de eerste resultaten worden eind dit jaar verwacht. Aanvullend wordt in het kader van de Delta-aanpak gekeken naar zuiveringstechnische mogelijkheden van zuivering van medicijnresten op de AWZI en worden kosten hiervan in

beeld gebracht. Parallel aan het landelijke spoor voert het waterschap dit najaar een onderzoek uit naar de aanwezigheid van medicijnresten in het effluent van de IBA-systemen die het waterschap in eigendom en beheer heeft. Dit najaar worden naar verwachting de eerste metingen verricht. Tevens is er dit jaar een onderzoek gestart naar de aanwezigheid van medicijnresten in het oppervlaktewater als gevolg van het gebruik van dierlijke mest. Het onderzoek vindt plaats in het gebied Piet Oberman. Ook hiervan worden de resultaten eind dit jaar verwacht.

Het creëren van bewustwording over stoffen die niet in het water thuishoren betreft een doorlopende activiteit. Deze wordt onder andere vormgegeven door middel van nieuwsbrieven waarin inwoners worden geïnformeerd over de gevolgen van het wegspoelen van vet door de gootsteen of het wegspoelen van doekjes door het toilet, maar ook door middel van de eerder genoemde gesprekken met huisartsen.

Maatregelen chemische oppervlaktewaterkwaliteit	2016
Uiterlijk eind 2018 implementeert het waterschap de nieuwe prioritaire stoffenrichtlijn in het monitoringsprogramma.	😊
Uiterlijk 2018 inventariseert het waterschap het vóórkomen van resistente bacteriën en relevante emissiebronnen van resistente bacteriën in zijn beheergebied.	😊
Uiterlijk 2020 inventariseert het waterschap het vóórkomen van microplastics, relevante emissiebronnen van microplastics en risico's in zijn beheergebied.	😊
Het waterschap start in 2016 een brongerichte pilot ter vermindering van de emissies van microplastics.	😊
Voor 2019 inventariseert het waterschap het vóórkomen geneesmiddelen voor mens en dier en relevante emissiebronnen van geneesmiddelen voor mens en dier in zijn beheergebied.	😊
Uiterlijk 2021 verkent het waterschap in samenwerking met producenten, voorschrijvers en gebruikers de kansrijkheid van maatregelen om de emissies van geneesmiddelen voor mens en dier te verminderen. Waar zinvol en/of kansrijk wordt, al dan niet in samenwerking met genoemde partijen, gestart met de uitvoering en monitoring.	😊
Het waterschap zet gedurende de planperiode in op het terugdringen van zwerfvuil in en langs het water.	😊
Het waterschap voert uiterlijk in 2019, samen met milieuorganisaties, regionale voorlichtingscampagnes uit om bedrijven en inwoners bewust te maken van stoffen die niet in het water thuis horen (vet, microplastics)	😊

Wijzigingsvoorstel:

Oude Maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap voert uiterlijk in 2019, samen met milieuorganisaties, regionale voorlichtingscampagnes uit om bedrijven en inwoners bewust te maken van stoffen die niet in het water thuis horen (vet, microplastics)	<i>Termijn laten vervallen</i> Betreft een continue activiteit. "Samen met milieuorganisaties activiteiten uitvoeren om bij bedrijven en bewoners bewustzijn te creëren van stoffen die niet in het water thuis horen."

Waterschap dringt emissie meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen terug

Het waterschap en de provincie spannen zich samen met de agrariërs in het gebied in om de emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Dit is onderdeel van het Actieplan Bodem en Water (ABW). Het waterschap heeft hierin een faciliterende rol. Activiteiten die onder het actieplan worden uitgevoerd zijn bijvoorbeeld: absorberen van perssappen, akkerranden, erfemissiescans, biomassa en het

project Spaarwater. Het actieplan richtte zich in eerste instantie op de veeteelt en akkerbouw. Vorig jaar is de scope uitgebreid en zijn gesprekken gevoerd met de bloembollenteelt en de fruitteelt. Inmiddels worden ook activiteiten met deze sectoren uitgevoerd, zoals b.v. de erfmissiescans en een project rondom kistenwassers. Het Actieplan Bodem en Water wordt dit jaar door de deelnemende organisaties geëvalueerd. Na de zomerperiode publiceert de provincie Flevoland in het kader van POP3 een subsidieopenstelling onder andere ten behoeve van projecten die passen bij de doelstellingen van het ABW. De cofinanciering vanuit het waterschap vindt plaats vanuit de lopende begroting.

Ondanks de inspanningen komen nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen nog in te hoge gehalten voor in het oppervlaktewater. Naast het actieplan zet het waterschap daarom in op het agenderen van de nutriënten- en gewasbeschermingsmiddelenproblematiek op nationaal en internationaal niveau. Bijvoorbeeld via diverse themagroepen en werkgroepen en commissies van de Unie van Waterschappen. Daar waar overtredingen geconstateerd worden, vindt vanzelfsprekend handhaving plaats.

Ter verbetering van de kennis over de herkomst van nutriënten, is in 2014 gestart met het opstellen van een water- en stoffenbalans. Doelstelling is om zicht te krijgen op de bijdrage van verschillende bronnen aan de nutriëntenbelasting. Dit jaar is het tweede jaar waar in twee pilotgebieden in het beheergebied intensief wordt gemonitord. Deze monitoring loopt door tot in 2017. Dit jaar wordt door middel van een data-analyse van de al gemonitorde gegevens bekeken of de monitoring aangepast moet worden.

Maatregelen nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen	2016
Het waterschap agendeert de problematiek rondom nutriënten, gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen via de Unie van Waterschappen en Bureau Brussel op nationaal en Europees niveau. Het waterschap volgt vervolgens de ontwikkelingen en onderneemt, afhankelijk van de besluiten, actie.	
Via het Actieplan Bodem en Water Flevoland voert het waterschap in samenwerking met de sector kansrijke en effectieve maatregelen uit om de emissie van nutriënten en gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen te beperken. De sector heeft hierbij een initiërende rol, het waterschap een stimulerende en voorlichtende rol.	
Voor 2021 stelt het waterschap water- en nutriëntenbalansen op voor de verschillende afdelingen in de Noordoostpolder en Zuidelijk en Oostelijk Flevoland.	
In de periode tot en met 2019 leidt het waterschap, in samenspraak met de betrokken gebiedspartners, voor de niet-KRW-waterlichamen regionale doelen af voor fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.	
Waterschap Zuiderzeeland evalueert in 2016, samen met zijn partners, de sectorale aanpak Actieplan Bodem en Water Flevoland.	

Zwemwaterkwaliteit is op orde

Het waterschap monitort de negen zwemwaterlocaties die in het beheergebied liggen conform de hiervoor geldende afspraken uit de zwemwaterrichtlijn. Alleen de zwemwaterlocatie Netl Park bij Kraggenburg voldeed dit jaar niet aan de vereiste waterkwaliteit. De zwemwaterlocatie in het Bovenwater te Lelystad voldoet aan de eisen van de zwemwaterrichtlijn, maar is desalniettemin regelmatig gesloten in verband met de aanwezigheid van blauwalg.

Er zijn drie potentiële zwemwaterlocaties in onderzoek (Belevenissenbos bij Lelystad, Wellerwaard bij Emmeloord en Flevonice bij Biddinghuizen). De locaties Wellerwaard en Flevonice worden - naar verwachting - volgend jaar door de provincie Flevoland aangewezen als zwemwater.

Maatregelen zwemwater	2016
Aan de hand van zwemwaterprofielen volgt het waterschap de zwemwaterkwaliteit en neemt zo mogelijk maatregelen om de waterkwaliteit op de zwemwaterlocaties te verbeteren.	
Het waterschap monitort de zwemwaterkwaliteit op potentiële zwemwaterlocaties en adviseert de provincie hierover.	

5.3. Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

Beleid rioolgemalen en persleidingen op koers

Het doel van dit beleid is om het beheer van de rioolgemalen en persleidingen binnen Flevoland op één lijn te brengen. In juli van dit jaar heeft het college van Dijkgraaf en Heemraden de beleidsruimte geformuleerd. Ook heeft de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland (SAF) opdracht gegeven om het project verder uit te voeren. Op dit moment werken de gemeenten en het waterschap samen aan de externe oriëntatie: wat zijn de wensen en mogelijkheden van de gemeenten? De besluitvorming vindt begin 2017 plaats.

Regenwaterproject Zeewolde, helofytenveld zuivert uitstekend

Eind augustus 2016 worden de laatste metingen verricht voor het regenwaterproject Trekkersveld. In oktober/november volgt het definitieve rapport. Voorlopige conclusies laten zien dat het zuiveringsrendement van het helofytenveld voor veel stoffen in afstromend regenwater >50% is en voor sommige stoffen >90%. Het helofytenveld voldoet dus voor afstromend regenwater. In vervolgonderzoek moet worden uitgezocht op welke manier helofytenveld Trekkersveld het meest efficiënt kan worden ingezet.

Bewoners betrokken bij toekomst afvalwaterbehandeling buitengebied

In het voorjaar zijn workshops georganiseerd met bewoners en ondernemers in het buitengebied over wensen op het gebied van afvalwaterbehandeling. Daarnaast worden binnenkort bewoners in het buitengebied geënquêteerd over afvalwater en de toekomst van het afvalwatersysteem in het buitengebied. De verkregen informatie vormt in combinatie met de evaluatie van het IBA-beleid (gestart voor de zomer) de input voor een aantal richtingen/handelperspectieven over de toekomst van het afvalwater in het buitengebied. Eind dit jaar wordt dit voorgelegd aan DenH en AV.

Waterschap en gemeenten werken samen aan optimalisatie zuiveringskringen

In voorgaande jaren is voor de gemeenten een optimalisatiestudie uitgevoerd, onder andere om er voor te zorgen dat er zo weinig mogelijk schoon water onnodig naar de zuivering gaat. De gemeente Noordoostpolder en het waterschap evalueren op dit moment de bestaande optimalisatiestudie. Het doel is om volgend jaar samen met de gemeente Noordoostpolder een tweede generatie optimalisatiestudie te maken.

De gemeente Almere en Zuiderzeeland hebben daarnaast ook intensief samengewerkt bij het opstellen van het Waterplan Almere. Het plan is dit jaar afgerond en gaat in op alle terreinen van stedelijk water zoals toerisme en recreatie, natuur, onderhoud aan het riool, drinkwater en regenwater.

Maatregelen robuust afvalwatersysteem	2016
Het waterschap actualiseert in 2018 het Transport- en Zuiveringsplan	
Het waterschap stelt in 2016 beleidsregels op voor gebiedgericht beleid in het buitengebied en voor de afweging centraal/decentraal zuiveren bij nieuwe ontwikkelingen.	
Het waterschap voert t/m 2021 voor alle zuiveringskringen/gemeenten de tweede generatie optimalisatiestudies uit en legt de afspraken vast.	
Uiterlijk in 2018 brengt het waterschap de kosten en baten van de verwijdering van nutriënten en medicijnresten op de AWZI's in beeld.	

Rioolbeheer Zeewolde: effectief en efficiënt

Het uitvoeren van het rioolbeheer in Zeewolde ligt net als in 2016 op koers en ziet er financieel goed uit. Eigenlijk is project Rioolbeheer Zeewolde geen project meer, maar zijn de werkzaamheden onderdeel geworden van het regulier beheer.

Samenwerking afvalwaterketen: klaar voor acties

De gezamenlijke monitor voor de regio is door alle partijen ingevuld. De rapportage en besluitvorming vindt in het najaar plaats in de stuurgroep Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland, daarna in de respectievelijke besturen. Het lijkt erop dat de financiële doelstelling voor 2020 al in 2015 is gehaald.

Het proces en de benodigde structuur voor de samenwerking in de komende jaren staat. De uitvoering van de verschillende projecten komen aarzelend op gang. De voortgang ervan verdient aandacht.

Bedrijfsafvalwater: niet te veel en niet te weinig

Voor wat betreft het aan- en afhaken van bedrijven bepaalt Waterkracht dit jaar de algemene strategie. Zuiderzeeland richt de inspanningen op de zuivering Tollebeek. Wie zijn de grote lozers, wat is de impact op de zuivering en hoe kunnen we sturen? Zuiderzeeland verkent de mogelijkheden van subsidies voor aanhaken of afhaken.

Discrepantie: op weg naar een eerlijke kostenverdeling

Op het gebied van discrepantie krijgt het waterschap steeds meer zicht op waar de discrepantie zit. Er zijn mooie resultaten geboekt. Het onderzoek in Zeewolde is bijna afgerond. Het inzicht in de discrepantie is hier vergroot en de acties om deze naar beneden te brengen zijn gestart. Dit jaar is het onderzoek voor de zuivering Tollebeek gestart, waar ook sprake is van een hoge discrepantie. Op Tollebeek wordt tegelijk gekeken naar discrepantie en naar aan- en afhaakvraagstukken voor bedrijven. Hierbij vraagt ook een effectieve samenwerking met de gemeente Urk de aandacht. Het waterschap is daarnaast bezig met het vaststellen van een acceptabel niveau van discrepantie en hoe en in welke mate continue monitoring nodig en efficiënt is.

Desalniettemin blijft de discrepantie onverminderd hoog, mede omdat het lastig is gebleken effectieve maatregelen te nemen. Dit hangt ook samen met de positionering van heffingstechnologie, waar in paragraaf 2.1 op in is gegaan. Tot op heden is het discrepantieonderzoek met name gericht geweest op onderzoek naar de omvang, juiste en eenduidige meting, en het in kaart brengen van de discrepantie. Op die vlakken is veel kennis opgebouwd. Om de discrepantie goed en effectief aan te pakken, is het nu nodig om te intensiveren op dit gebied. Het is van belang om de discrepantie snel te verkleinen om tot een eerlijkere kostenverdeling te komen dat beter recht doet aan het principe: de vervuiler betaalt. Het college van DenH heeft de organisatie opdracht gegeven om te komen tot een aanpak om discrepantie terug te brengen.

Beheer op orde en continu verbeterd

Het maken van een onderhouds- en beheerplan voor rioolgemalen en persleidingen is dit jaar gestart. Daarnaast is verbetering van het assetmanagement een continu proces. Het beheer van de rioolgemalen, persleidingen en zuiveringen is op orde. In het beheer van de rioolgemalen en persleidingen is in 2016 bijzondere aandacht geweest voor vetproblemen bij rioolgemaal Emmeloord-Zuid, waardoor dit rioolgemaal een aantal keren geleegd in 2016. De veroorzaker is achterhaald. Deze heeft een aantal verbeteringen doorgevoerd om herhaling in de toekomst te voorkomen.

Maatregelen doelmatig beheer	2016
Het waterschap voert het maatregelprogramma (2014 t/m 2020) uit dat is opgesteld in de samenwerking afvalwaterketen Flevoland voor het behalen van de financiële doelstelling uit het regionaal bestuursakkoord water.	😊
Het waterschap stelt in 2016 beleidsregels op voor het stabiel houden van het aanbod van afvalwater naar de zuivering.	😊
Het waterschap voert gedurende de planperiode de voorgenomen maatregelen uit om de discrepantie tussen inkomsten en kosten van de zuivering terug te brengen tot een acceptabel niveau en organiseert een continue monitoring om inzicht te hebben in discrepantieontwikkeling.	😞
Het waterschap zet gedurende de planperiode de invoering van assetmanagement voort.	😊

Wijzigingsvoorstel:

Oude Maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap voert gedurende de planperiode de voorgenomen maatregelen uit om de discrepantie tussen inkomsten en kosten van de zuivering terug te brengen tot een acceptabel niveau en organiseert een continue monitoring om inzicht te hebben in discrepantieontwikkeling.	<p><i>Maatregel splitsen en aanscherpen</i></p> <p>Maatregel splitsen, omdat het twee aparte activiteiten betreft (continue monitoring en uitvoering van maatregelen).</p> <p>"Het waterschap heeft in 2017 zicht op de discrepantieontwikkeling en de oorzaken hiervan door een continue monitoring."</p>
Het waterschap voert gedurende de planperiode de voorgenomen maatregelen uit om de discrepantie tussen inkomsten en kosten van de zuivering terug te brengen tot een acceptabel niveau en organiseert een continue monitoring om inzicht te hebben in discrepantieontwikkeling.	<p><i>Maatregel splitsen en aanscherpen</i></p> <p>Maatregel splitsen, omdat het twee aparte activiteiten betreft (continue monitoring en uitvoering van maatregelen).</p> <p>"Het waterschap treft in de planperiode effectieve maatregelen om de discrepantie tussen inkomsten en kosten van de zuivering terug te brengen tot een acceptabel niveau."</p>

Maatregelen worden concreet en realisatie komt op stoom

Voor het project Ephyra op AWZI Tollebeek (innovatieve slibvergisting) is in het voorjaar een definitief ontwerp opgesteld. Op 31 mei 2016 heeft de Algemene Vergadering ingestemd met de uitvoering. Op dit moment loopt de aanbestedingsfase. Naar verwachting kan eind 2016 gestart worden met de bouw. Naast de al verkregen Life+ subsidie is er onlangs een extra subsidie verkregen: de TSE-DEI.

De SDE-Subsidie voor de zonneweide op AWZI Dronten is toegekend. De aanbesteding van dit project is gestart. In 2017 wordt het project gerealiseerd. Daarnaast zijn er verschillende andere zonprojecten in voorbereiding. Deze worden in een bredere context van het Masterplan Duurzame Energie (hoofdstuk Algemeen) en het project Energie & Gemalen (hoofdstuk Voldoende) opgepakt.

Voor het project Torwash (innovatieve slibontwatering) zijn de testen op laboratoriumschaal afgerond. Op dit moment loopt de voorbereiding voor een subsidieaanvraag voor een pilot op kleine schaal op de AWZI Almere. Deze techniek zorgt ervoor dat de ontwateringsgraad van het slib enorm verhoogd wordt en er extra biogas kan worden geproduceerd en fosfaat kan worden teruggewonnen.

Ook het celluloseproject bevindt zich in de onderzoeksfase. Het is een innovatief project, waarbij de zuiveringen van Almere, Lelystad en Zeewolde betrokken zijn. Het komt erop neer dat wc-papier gefilterd wordt uit het afvalwater. Positief effect hiervan is dat er minder slib ontstaat, minder energie nodig is en meer capaciteit op de zuivering ontstaat. Ook hier worden de landelijke ontwikkelingen meegenomen, o.a. voor het zoeken van een bestemming voor het restproduct: cellulose.

Maatregelen duurzame, klimaatbestendige en energiezuinige inrichting	2016
Het waterschap neemt gedurende de planperiode maatregelen die ertoe bijdragen dat de afvalwaterketen in 2035 100% zelfvoorzienend is. Daarmee geeft het waterschap invulling aan de energiestrategie.	
Het waterschap stelt in 2017 een grondstoffenstrategie op en in 2020 een slibstrategie.	
Het waterschap onderzoekt gedurende de planperiode hoe het gehele afvalwatersysteem in 2030 klimaatbestendig ingericht kan zijn.	
Het waterschap onderzoekt in 2018 de haalbaarheid van broeikasgasreducerende maatregelen	

6. Financiën

6.1. Geactualiseerde prognose jaarresultaat 2016

In april 2016 is besloten om geen prognose op te stellen over de eerste maanden van het jaar 2016 met een doorkijk naar de rest van het jaar. Daardoor is deze prognose de eerste van het jaar 2016. De huidige prognose 2016 laat een negatief resultaat zien. Hieronder wordt ingegaan op de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting 2016.

- Begin 2016 is er besloten om de in de meerjarenbegroting gecreëerde ruimte voor het bestuursprogramma van € 0,5 miljoen centraal te stellen. Hiervan is een bedrag van € 0,3 miljoen reeds aangewend. De verwachting is dat van het resterende deel € 0,1 miljoen zal worden benut.
- Het Dijk en waterfonds zal naar verwachting voor de helft worden uitgeput, het innovatiefonds zal wel volledig worden benut.
- De RKC zal haar budget nagenoeg volledig uitputten.
- Voor inhuur projecten t.b.v. waterveiligheid is een extra bedrag van € 0,1 miljoen nodig. Ook voor gezamenlijk onderzoek met de provincie worden extra kosten verwacht.
- Er wordt een tekort van € 0,5 miljoen voorzien op de aanleg van duurzame oevers, waarvan wordt voorgesteld een deel, groot € 0,3 miljoen, uit de bestemmingsreserve duurzame oevers te financieren.
- In 2016 is er op het onderhoud watergangen in stedelijk gebied naar verwachting een tekort van ruim € 0,3 miljoen. Dit is voornamelijk het gevolg van het feit dat het onderhoud meer vanaf het water uitgevoerd moet worden en doordat het vaker noodzakelijk is om zwaardere beschoeiingen te plaatsen.
- In 2016 worden extra kosten verwacht voor de toepassing van de complexbepaling voor de energiebelasting bij de gemalen van € 0,1 miljoen.
- Bij de gemalen zijn er niet gebudgetteerde kosten van bodemsanering en een motorrevisie van € 0,1 miljoen.
- Bij de zuiveringen wordt een voordeel verwacht op energie van € 0,1 miljoen, dat wegvalt tegen de kosten voor het oplossen van vetproblemen bij rioolgemalen en zuiveringen.
- Zoals reeds gemeld in de Algemene Vergadering is het budget voor Het Waterschapshuis verhoogd met € 0,1 miljoen.
- De kosten van monitoring watersystemen vallen € 0,1 miljoen lager uit door lagere kosten in 2016 voor uitbesteed werk en een gunstige jaarafrekening 2015 van Aqualysis.
- Er is € 0,1 miljoen minder budget nodig bij het onderdeel externe communicatie.
- Er is een verwacht tekort op het gebied van ICT als gevolg van gestegen licentiekosten. De oorzaak is voor een klein deel toe te rekenen aan reguliere inflatie. Het grootste effect zit in de wijziging van het prijsmodel op de softwaremarkt waarbij een verschuiving plaatsvindt van koop + huur van software naar volledige huurlicenties volgens het principe van "Software as a Service" (Saas). Bij de Microsoft-licenties, die in 2016 in Waterkracht-verband zijn aanbesteed is het effect hiervan +€ 50.000. In totaal is er sprake van een verwacht tekort van € 150.000.
- De inhuur bij bedrijfsvoering op de inzet bij projecten kostte € 0,2 miljoen en de inhuur bij communicatie en dienstverlening € 0,3 miljoen.
- Er worden minder legesopbrengsten voorzien en minder basaltverkoop (totaal € 0,1 miljoen).
- Er zijn incidentele grondverkoop ter grootte van € 0,1 miljoen.

- In tegenstelling tot eerdere berichten zijn de pensioenen van bestuurders niet overgenomen door het ABP, waardoor er een extra kostenpost verwacht wordt van € 0,1 miljoen.
- Op het budget voor de werkkostenregeling ontstaat naar verwachting een voordeel van € 60.000.
- Een doorrekening van de kapitaallasten laat een voordeel zien op de rentelasten van € 0,2 miljoen en op de afschrijvingen van € 0,1 miljoen.
- GBLT heeft aangegeven dat bij het opstellen van de nog op te leggen belastingaanslagen in de afgelopen jaren uitgegaan is van een te hoge prognose van met name de watersysteemheffing ingezetenen en zuiveringsheffing woningen. Hierdoor moet er een verlies worden genomen op de 'oude jaren' van naar verwachting € 0,7 miljoen. De inschatting werkt ook door naar het jaar 2016, waar een negatief resultaat op de belastingopbrengsten wordt voorzien van ruim € 0,3 miljoen.

Op totaalniveau komt de prognose uit op € 1,5 miljoen negatief. Hierbij is in de thematische AV van oktober aangegeven dat DenH en de organisatie ernaar streven om het uiteindelijke tekort op de netto lasten (totaal € 0,5 miljoen negatief) zoveel mogelijk te beperken. In onderstaande tabel treft u de prognose jaarresultaat 2016 in zijn geheel aan. Hierbij is het verwachte verschil t.o.v. de oorspronkelijke begroting weergegeven in de kolom 'afwijking'.

TABEL 6.1 PROGNOSE JAARRESULTAAT 2016 (BEDRAGEN * € 1.000.000) ¹

Omschrijving	Primitieve begroting	Prognose	Afwijking
Out of pocketlasten ³	36,7	37,7	-1,0
Opbrengsten	-2,3	-2,2	-0,1
Personeelslasten	20,3	20,6	-0,3
Centrale budgetten	1,7	1,0	0,7
Rentelasten	3,7	3,5	0,2
Afschrijvingen	8,5	8,5	0,0
Subtotaal netto lasten	68,7	69,2	-0,5
Belastingopbrengsten ⁴	-69,1	-68,1	-1,0
Resultaat ²	-0,4	1,1	-1,5

¹ Baten wordt aangemerkt met een (-) teken, lasten wordt aangemerkt zonder teken. In de tabel kunnen afrondingsverschillen voorkomen, waardoor het lijkt alsof optellingen niet juist zijn.

² Een positief resultaat wordt aangemerkt met een (-) teken, een negatief resultaat wordt aangemerkt zonder teken

³ Bij de prognose van de out of pocketlasten is rekening gehouden met de voorgestelde dekking van het tekort op duurzame oever van 280.000 miljoen uit de reserve. Zonder deze dekking valt de prognose van het tekort 280.000 hoger uit.

⁴ De feitelijke verwachte belastingopbrengsten liggen € 1.050.000 lager dan de begroting. Vanwege afrondingen is hier 1,0 in de tabel genoemd.

Bij de prognose jaarresultaat 2016 zijn wat betreft de afdelingsbudgetten de door de afdelingen opgestelde rapportages als uitgangspunt genomen. Hierbij is tevens een inschatting van een bandbreedte opgenomen.

De prognose van de centrale budgetten is opgesteld op basis van verwachtingen van hetgeen nu bekend is en op basis van realisaties uit het verleden. Het overschot van de

centrale budgetten wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in de centrale budgetten de centraal gestelde inflatieruimte is opgenomen. De besteding hiervan vindt plaats bij de out of pocket budgetten. De verwachting is dat er in 2016 een onderuitputting op de inflatieruimte is van ruim € 0,5 miljoen.

De verwachtingen op de kapitaallasten zijn gebaseerd op het Investeringsplan 2016-2019, de in deze Berap opgenomen afwijkingen hierop en de recente ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt.

De verwachtingen op de belastingen zijn gebaseerd op de laatste berichten van GBLT. Op basis van de voortgangsrapportage GBLT worden een lagere watersysteemheffing gebouwd en zuiveringsheffing woningen verwacht en lagere opbrengsten van de zuiveringsheffing over voorgaande jaren.

6.2. Vastgestelde begrotingswijzigingen

In de Waterschapswet is geregeld dat de Algemene Vergadering van het waterschap het enige orgaan binnen een waterschap is dat geld beschikbaar kan stellen om zaken uit te voeren. Dit wordt ook wel het budgetrecht genoemd. Dit recht kan niet worden overgedragen aan het college van DenH. Volgens de Waterschapswet stelt de Algemene Vergadering de netto kosten per programma vast.

Eind november 2015 heeft de Algemene Vergadering de begroting 2016 vastgesteld. In de afgelopen periode heeft de Algemene Vergadering een aantal malen positief besloten over voorgestelde begrotingswijzigingen. Deze vastgestelde begrotingswijzigingen zijn in de onderstaande tabel 6.2 weergegeven.

TABEL 6.2 VASTGESTELDE BEGROTINGSWIJZIGINGEN 2016

Omschrijving	Programma	Baten/ Lasten	Vergaderdatum	Bedrag
Bijdrage GBLT 2016	Algemeen	Lasten	9 februari 2016	- 12.000
Bijdrage HWH 2016	Algemeen	Lasten	31 mei 2016	114.523
Jaarafrekening Aqualysis 2015	Schoon water	Lasten	31 mei 2016	- 26.683
totaal				75.840

Notatie begrotingswijzigingen:

- Een budgetverlaging wordt aangemerkt met een (-) teken,
- Een budgetverhoging wordt aangemerkt zonder teken

In de onderstaande tabel 6.3 wordt de begrotingsomvang per programma weergegeven na verwerking van de bovenstaande begrotingswijzigingen.

TABEL 6.3 NETTO LASTEN PER PROGRAMMA VÓÓR DE BERAP 2016

Netto lasten per programma	Primitieve begroting	Wijzigingen Begroting	Begroting voor Berap 2016
Algemeen	20.531.524	102.523	20.634.047
Waterveiligheid	7.080.760	-	7.080.760
Voldoende water	20.043.579	-	20.043.579
Schoon water	21.037.340	- 26.683	21.010.657
Subtotaal netto lasten programma's	68.693.203	75.840	68.769.043
Opbrengst belastingen	- 69.073.203	-	- 69.073.203
Saldo (reserve mutatie)	- 380.000²	75.840	- 304.160

Notatie begroting:

- Baten worden aangemerkt met een (-) teken
- Lasten worden aangemerkt zonder teken

6.3. In deze Berap voorgestelde begrotingswijzigingen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de voorgestelde wijzigingen per programma in deze Berap.

TABEL 6.4 BIJ- EN AFRAMINGEN NAAR PROGRAMMA

Programma	Bedrag
Algemeen	-265.490
Waterveiligheid	-
Voldoende water	775.960
Schoon water	- 60.000
Totale bijraming programma's	450.470
Opbrengst belastingen	1.050.000
Totale bijraming	1.500.470

Notatie begrotingswijzigingen:

- Een budgetverlaging wordt aangemerkt met een (-) teken
- Een budgetverhoging wordt aangemerkt zonder teken

De belangrijkste oorzaken voor de voorgestelde begrotingswijzigingen zijn als volgt:

² Het saldo van baten en lasten in de primitieve begroting wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie.

Bij het programma Algemeen bij de ondersteunende diensten is er voor ziektevervanging, projectinzet en herstructurering incidenteel veel inhuur noodzakelijk geweest. Daarnaast is er bij softwareleveranciers een trend om de kosten op een andere manier door te berekenen, volgens het principe van "saas" (software as a service). Aanschafkosten worden hierbij lager, maar jaarlijkse licenties duurder.

Bij het programma Voldoende Water is er sprake van hogere kosten bij de aanleg van duurzame oevers en het onderhoud in stedelijk gebied.

Bij het programma Schoon Water is er sprake van lagere energielasten. Hier tegenover staan deels hogere lasten voortkomend uit het oplossen van vetproblemen bij rioolgemaal in de Noordoostpolder.

Bij de opbrengst belastingen blijkt dat er de afgelopen jaren uitgegaan is van te hoge nog op te leggen aanslagen, die nu moeten worden gecorrigeerd. Dit werkt ook door in het belastingjaar 2016.

In bijlage 1 bij deze Berap is een specificatie opgenomen van de voorgestelde begrotingswijzigingen.

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de bijgestelde begroting per programma eruit ziet na vaststelling van de voorgestelde wijzigingen:

Tabel 6.5 bijgestelde begroting per programma na vaststelling voorgestelde wijzigingen.

Netto lasten per programma	Bijgestelde begroting voor Berap	Voorgestelde wijzigingen	Bijgestelde begroting na Berap
Algemeen	20.634.047	-265.490	20.368.557
Waterveiligheid	7.080.760	-	7.080.760
Voldoende water	20.043.579	775.960	20.819.539
Schoon water	21.010.657	- 60.000	20.950.657
Subtotaal netto lasten programma's	68.769.043	450.470	69.219.513
Opbrengst belastingen	- 69.073.203	1.050.000	- 68.023.203
Saldo (reserve mutatie)	- 304.160	1.500.470	1.196.310

Notatie begroting:

- Baten worden aangemerkt met een (-) teken
- Lasten worden aangemerkt zonder teken

6.4. Bestemmingsreserves

Naast de reguliere exploitatiebudgetten worden ook bestemmingsreserves benut ter dekking van uitgaven in het jaar. Begin 2016 bedroeg het totaal aan bestemmingsreserves € 2,3 miljoen. De uitgaven die ten laste komen van de bestemmingsreserves lopen vaak over meerdere jaren. De inschatting is dat de onttrekkingen aan de bestemmingsreserves in 2016 zullen uitkomen op circa 1,5 miljoen.

Systematiek bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve wordt ingesteld door de Algemene Vergadering. Vervolgens wordt een onttrekkingsvoorstel ingediend bij de Algemene Vergadering. Na instemming met dit voorstel, kan het toegestane bedrag worden besteed. In het jaar van besteding wordt, ter grootte van het bedrag van de werkelijke besteding, het bedrag onttrokken aan de bestemmingsreserve (uiteraard maximaal tot het toegestane bedrag waarvoor onttrekking bestuurlijk is goedgekeurd).

Stand van zaken bestemmingsreserves

In tabel 6.6 hieronder wordt de stand van zaken per bestemmingsreserve gerapporteerd. In de laatste kolom is opgenomen welke bedragen nog maximaal onttrokken mogen worden in 2015. Deze bedragen zijn gebaseerd op bestuurlijke besluitvorming welke reeds heeft plaatsgevonden (door de AV goedgekeurde totaalbedragen van onttrekking minus de daadwerkelijke onttrekkingen in voorgaande jaren).

Tabel 6.6 stand van zaken bestemmingsreserves

Bestemmingsreserve baggeren Almere		
omvang reserve begin 2016	132.000	De reserve is gevormd vanuit de afkoopsom die de gemeente Almere heeft betaald ter dekking van de kosten van het wegwerken van de baggerachterstanden in Almere. De baggerachterstanden in Almere zijn weggewerkt. Bekeken wordt of er voorstellen gedaan kunnen aan de AV voor een alternatieve besteding. Anders zal het restant bij het opstellen van de jaarrekening toegevoegd kunnen worden aan de algemene reserve.
maximaal nog te onttrekken va 2016 obv besluitvorming	132.000	
Bestemmingsreserve Stedelijk Water		
omvang reserve begin 2016	287.000	De reserve dient ter dekking van de kosten van het 1e en 2e maatregelenprogramma stedelijk water en een aantal aanvullende maatregelen. Op 28 april 2015 heeft de AV ingestemd met een actualisatie van de bedragen voor de verschillende maatregelen. De programma's lopen meerdere jaren. Verwacht wordt dat het restant in 2016 nagenoeg geheel benut zal worden ter dekking van de uitgaven van het maatregelenprogramma.
maximaal nog te onttrekken va 2016 obv besluitvorming	287.000	
Bestemmingsreserve Duurzame oevers		
omvang reserve begin 2016	280.000	Deze reserve die bij instelling €1.020.000 bedroeg is benut voor het inhalen van achterstanden in de aanleg van duurzame oevers. Bij de besluitvorming bij deze Berap wordt voorgesteld om het restant te gebruiken ter dekking van de extra lasten in 2016 op het gebied van duurzame oevers die voortkomen uit nagekomen kosten van projecten uit 2015.
maximaal nog te onttrekken va 2016 obv besluitvorming	0	
Bestemmingsreserve Buitendijks		
omvang reserve begin 2016	195.000	De bestemmingsreserve Buitendijks is gevormd vanuit het jaarresultaat 2012 (AV 25 september 2012 en 28 mei 2013). Conform het AV-besluit van 28 oktober 2014 worden deze gelden ingezet voor de realisatie van de verbeteropgave in de gebieden Parkhaven en Muiderzand en voor projectmanagementkosten. De verwachting is dat een groot deel van de resterende reserve in 2016 benut zal worden.
maximaal nog te onttrekken va 2016 obv besluitvorming	195.000	

Bestemmingsreserve Huisvesting, ICT en mobiele communicatie		
omvang reserve begin 2016	380.000	Deze reserve is op 28 mei 2013 gevormd vanuit het jaarresultaat 2012. De AV heeft op 30 september 2014 ingestemd met onttrekking van de reserve. De verwachting is dat deze reserve in 2016 geheel benut zal worden.
maximaal nog te onttrekken va 2016 obv besluitvorming	380.000	
Bestemmingsreserve Duurzame energie		
omvang reserve begin 2016	1.000.000	De reserve is ingesteld voor de (onderzoeks)uitgaven die gemoeid zijn met het realiseren van de verduurzamingsopgave van Zuiderzeeland. Op 24 november 2015 heeft de AV ingestemd met de onttrekking van de reserve voor een bedrag van totaal € 405.000 voor het opstellen van het masterplan duurzame energie en het opstellen van business-cases voor het project energie en gemalen. De verwachting is dat in 2016 voor circa 0,3 miljoen zal worden onttrokken uit deze reserve.
maximaal nog te onttrekken va 2016 obv besluitvorming	405.000	

6.5. Investerings

In de meerjarenbegroting is voor het jaar 2016 rekening gehouden met een totaal investeringvolume van ruim € 15 miljoen. Bij de opstelling van de voorjaarsnota is dit bedrag bijgesteld naar ruim 16 miljoen. Deze verhoging werd met name veroorzaakt door een hogere investering voor SBW (verduurzamingsmaatregelen) en het feit dat er bij de voorjaarsnota is gebleken dat bij een aantal projecten investeringsuitgaven zijn verschoven vanuit 2015 naar 2016 (o.a. de beluchting Almere).

Op dit moment wordt verwacht dat de totale investeringsuitgaven in 2016 op bijna € 10 miljoen zullen uitkomen. De verwachte realisatie ten opzichte van het investeringsplan bij de voorjaarsnota komt daarmee uit op bijna 60%. De belangrijkste oorzaken hiervoor liggen in een vertraging van de verbeteropgave voor de buitendijkse gebieden en het feit dat er wat investeringsuitgaven voor het project Samen Beter Werken (SBW) zullen verschuiven naar 2017. De totale oplevering van het project SBW wordt hierdoor overigens niet beïnvloed.

Tabel 6.7 raming investeringsuitgaven voor het jaar 2016.

Programma	begr 2016	Inv plan 2016-2019	Huidige prognose	% real tov begr
Algemeen	€ 5,4 mln	€ 7,5 mln	€ 4,6 mln	61%
Veiligheid	€ 2,2 mln	€ 2,3 mln	€ 0,1 mln	4%
Voldoende Water	€ 1,4 mln	€ 1,7 mln	€ 1,3 mln	79%
Schoon Water	€ 6,0 mln	€ 5,2 mln	€ 3,9 mln	75%
Totalen	€ 15,0 mln	€ 16,7 mln	€ 9,9 mln	59%

Hieronder wordt voor de belangrijkste projecten toegelicht wat de oorzaken zijn van de verwachte lagere realisatie van de investeringsuitgaven ten opzichte van het investeringsplan:

Algemeen

Het project *Vervanging hardware 2016* wordt samen opgepakt met Waterschap Drents-Overijsselse Delta. Het vooronderzoek voor de aanbesteding loopt. Vanwege het geza-

menlijk oppakken van dit project, zullen uitgaven grotendeels doorschuiven naar de eerste helft van 2017.

Softwaresamenwerking / projectenomgeving: In 2016 vindt een marktconsultatie plaats om goed beeld te krijgen van beschikbare oplossingen op de markt. De aanbesteding zal begin 2017 plaatsvinden. Dit project zal in 2017 onderdeel gaan uitmaken van het totale digitaliseringstraject dat in 2017 zal gaan lopen.

De eerste aanbesteding van het project Optimalisatie Planning & Control is mislukt, waardoor ook de uitgaven van het project zijn vertraagd. De verwachting is dat het project nu in de eerste helft van 2017 gereed zal komen.

De uitgavenplanning voor de renovatie van het kantoor is deels verschoven naar 2017. Voor de geplande oplevering wordt overigens nog steeds uitgegaan van de eerste helft van 2017.

Veiligheid

Het project *verbeteropgave buitendijkse gebieden* is vertraagd vanwege langere vergunningtrajecten en bezwaarprocedures., waardoor de uitvoering van de werkzaamheden nagenoeg geheel doorschuiven naar 2017.

De renovatie van de *Loswal Lelystad* is gereed. De kosten vallen bijna € 40.000 lager uit vanwege de toepassing van een alternatief voor de houten palen.

Voldoende Water

Bij de renovatie van de *pompinstallatie van gemaal de Kievit* is gekeken of deze onder de status van monumentaal erfgoed zou vallen. Aansluitend is gestart met opstellen van een plan om de renovatie uit te voeren. Verwacht wordt dat de uitvoering deels in 2017 plaats zal vinden.

Het project *bouwkundige renovatie Colijn/Lovink* is na een lange voorbereidingsfase vanwege de vergunningen in uitvoering gegaan. De verwachting is dat de uitgaven daarom voor een klein deel doorschuiven naar 2017.

De Voorbereiding van de pompinstallatie gemaal Vissering (begrote uitgaven 2016: € 0,2 miljoen) zal naar verwachting wat later starten dan gepland (najaar 2016). De verwachting is dat daarom circa € 50.000 van de geplande € 200.000 uitgaven zullen worden gerealiseerd.

Schoon Water

Vanwege een grotere inzet op andere projecten, zal dit jaar alleen de voorbereiding van het project *renovatie van het rioolgemaal Swifterbant* kunnen plaatsvinden en niet de uitvoering. De renovatie van het *rioolgemaal Horsterveld* schuift om die reden in zijn geheel naar 2017. In totaal gaat het om € 0,5 miljoen aan uitgaven die naar 2017 doorschuiven.

Door een tegenvallende aanbesteding zullen de uitgaven van de renovatie van *rioolgemaal Urk Stortemelk* naar verwachting € 50.000 hoger uitvallen. Deze hogere uitgaven kunnen worden opgevangen door meevallers bij de renovaties van rioolgemalen Ens (goedkopere pompen) en Horsterveld (aanbestedingsmeevaller).

In mei heeft de AV ingestemd met het uitvoeringskrediet voor de innovatieve vergistingsinstallatie op de AWZI Tollebeek. In september/oktober vindt de aanbesteding plaats waarna met de uitvoering kan worden gestart. De verwachting is dat een deel van de geplande uitgaven naar 2017 doorschuiven. De totale oplevering staat nog steeds gepland voor eind 2017.

6.6. Doorwerking naar meerjarenbegroting 2017-2020

In de bestuursrapportage is een aantal afwijkingen in kosten te benoemen met een voornamelijk kostenverhogende doorwerking naar de komende jaren. Deze afwijkingen komen voor een beperkt deel voort uit autonome prijsontwikkelingen. Het college heeft gemeend deze ontwikkelingen apart inzichtelijk te maken en hier in de bestuursrapportage begrotingswijzigingen voor te vragen. Tegenover de ontwikkelingen met een kostenstijging staat een meevallende inflatieontwikkeling ter grootte van ruim € 0,5 miljoen. Voorgesteld wordt om het doorwerkende effect (plus dan wel min) mee te nemen bij de opstelling van de meerjarenbegroting 2017-2020.

- De kosten het onderhoud aan de watergangen in stedelijk gebied vallen structureel € 0,3 miljoen hoger uit, voornamelijk als gevolg van het feit dat het onderhoud meer vanaf het water uitgevoerd moet worden en doordat het vaker noodzakelijk is om zwaardere beschoeiingen te plaatsen.
- De jaarlijkse totale licentiekosten zijn gestegen. De oorzaak is voor een klein deel toe te rekenen aan autonome prijsontwikkelingen. Het grootste effect zit in de marktontwikkeling op software gebied waarbij een verschuiving plaatsvindt van koop + huur van software naar volledige huurlicenties volgens het principe van "Software as a Service" (Saas). Bij de Microsoft-licenties, die in 2016 in Waterkracht-verband zijn aanbesteed is het effect hiervan +€ 50.000. Het totale doorwerkende effect naar de komende jaren bedraagt € 150.000.
- De kosten van de werkkostenregeling vallen naar verwachting structureel € 60.000 lager uit.
- De vertragingen in de investeringsuitgaven in 2016 hebben een (incidenteel) voordelig effect op de kapitaallasten in 2017 van € 0,4 miljoen. In 2018 bedraagt dit effect € 0,1 miljoen.
- Als gevolg van een gewijzigde toepassing van de complexbepaling stijgen de jaarlijkse kosten van de energiebelasting met € 90.000.
- Zoals al aangegeven is er sprake van onderuitputting op de inflatieruimte van ruim € 0,5 miljoen die doorwerkt naar de komende jaren.

In totaal hebben de bovenstaande ontwikkelingen een kostendalend effect van € 0,4 miljoen in 2017 dat afneemt tot bijna 0,1 miljoen vanaf 2018.

6.7. Risicoparagraaf

Hieronder wordt een aantal specifieke risico's benoemd die op dit moment actueel zijn en waarvan de omvang relatief groot is.

Energiebelasting

Met de Belastingdienst loopt al langere tijd discussie over de correcte toepassing van de zogenaamde complexbepaling bij energiebelasting. Bij toepassen van deze complexbepaling kunnen meerdere aansluitingen op elektriciteit als één worden gezien waardoor wij als afnemer, gunstiger door de verschillende schijven van de energiebelasting lopen.

Waterschap Zuiderzeeland heeft voor de zuiveringstaak de complexbepaling goed toegepast. Bij de bemalingstaak is dat nog de vraag. Hierbij doet de belastingdienst nog onderzoek of het waterschap dit in voorgaande jaren correct heeft toegepast. Indien het eindresultaat voor het waterschap negatief uitvalt, kan dit leiden tot een aanzienlijke naheffing.

Vanaf 2015 past het waterschap geen complexbepaling meer toe bij aansluitingen t.b.v. de bemalingstaak. Aansluitingen voor de zuiveringstaak overigens wel. De aanvraag hiervoor heeft het waterschap aan het begin van het jaar gedaan zonder standpunt in te

nemen of het dat in het verleden correct heeft toegepast. De consequenties van de aanpassingen leiden ertoe dat er € 90.000 meer budget per jaar benodigd is.

Schadeclaims

In de jaarrekening is opgenomen dat de omvang van het financieel risico van de schade-dossiers € 1,3 miljoen bedraagt. Tussen het opstellen van de jaarrekening en de voortgangsrapportage zijn hierin geen significantie wijzigingen opgetreden.

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 vallen overheidsondernemingen onder de vennootschapsbelastingplicht. Dit betekent dat waterschappen vanaf 1 januari vennootschapsbelasting (vpb) moeten gaan betalen over bepaalde activiteiten. De implementatie van dit traject bevindt zich bij Waterschap Zuiderzeeland in de inventarisatiefase. Aanvankelijk werd voor Zuiderzeeland ingeschat dat de consequenties van deze plicht relatief beperkt van omvang zouden zijn en vooral administratief het e.e.a. zou betekenen. Recent is er echter een discussie ontstaan tussen de Unie van Waterschappen en de Belastingdienst. De zienswijze van de Unie houdt kort samengevat in dat belastingopbrengsten niet tot de fiscale opbrengsten gerekend kunnen worden en derhalve niet meetellen voor de belastbare winst. De Belastingdienst is van mening dat het standpunt van de Unie onjuist is en niet in lijn met doel en strekking van de wet. De consequenties van deze discussie voor het waterschap kunnen omvangrijk zijn. In de (bestuurlijke) werkgroepen en commissies van de Unie is er op dit moment veel aandacht voor deze discussie. In Unieverband is hierover onder andere afgesproken dat dit punt zal worden geagendeerd bij de staatssecretaris en dat waar mogelijk ook VNG en IPO in de discussie zullen worden betrokken. Het waterschap steunt de zienswijze van de Unie.

Belastingeenheden

Bij de opstelling van de jaarrekening 2015 is gebleken dat er bij het belastingkantoor GBLT een noodzaak was om, na een aantal jaren van groei, meer focus te leggen op de interne organisatie en de borging van een juiste en volledige aanslagoplegging. Een van de aandachtspunten daarbij was een juiste afhandeling van de aanslagoplegging over oude jaren. Ook de informatievoorziening aan de waterschappen over de voortgang van de aanslagoplegging diende verbeterd te worden. GBLT is hiermee aan de slag gegaan en heeft daarbij geconstateerd dat er in het verleden te hoge inschattingen in de jaarrekening zijn opgenomen die in 2016 zullen moeten worden gecorrigeerd (zie ook paragraaf 6.1). Hoewel er een aantal stappen zijn gezet, is het traject van de verbetering van de interne organisatie en de informatievoorziening nog niet afgerond, hetgeen onzekerheden met zich meebrengt. Een van de zorgpunten hierbij is het saldo van de belastingdebiteuren, dat de afgelopen jaren is steeds verder is opgelopen.

6.8. Financiering / Treasury

Nieuwe langlopende lening afgesloten

In maart 2016 een nieuwe langlopende lening afgesloten voor een periode van 30 jaar tegen een rentepercentage van 1,505%. De huidige verwachting is dat er in de rest van 2016 geen nieuwe langlopende lening afgesloten hoeft te worden.

Maximale korte financiering tegen zeer lage rente

Het waterschap streeft er bij de invulling van de financieringsbehoefte naar om maximaal gebruik te maken van de kortlopende financieringsmogelijkheden omdat de rente op kortlopende schulden doorgaans lager is. In maart 2016 is de AV op de hoogte gesteld van het feit dat de kasgeldlimiet in verband met dit streven tijdelijk (twee kwartalen) overschreden zou worden. Een tijdelijke overschrijding past binnen de kaders van de Wet Fido. Voor het grootste deel van de kortlopende financieringsbehoefte zijn dit jaar tot op heden kasgeldleningen afgesloten. In de huidige marktomstandigheden met zeer lage renteniveaus is dat mogelijk geweest tegen negatieve rentepercentages (circa -0,35%).

Bijlage 1: Specificatie bij- en aframingen per programma

Tabel 1 overboekingen, bij- en aframingen

Programma	Bedrag	Toelichting
Algemeen	- 60.000	Lagere uitputting budget werkkosten regeling
	- 37.367	Opbrengst Pro Rata regeling 2010
	150.000	Licenties, van gedeeltelijk koop-huur naar volledig huur. O.a. microsoft
	255.000	Inhuur voor structureel en incidenteel verzuim en vacatures (interim)
	-542.000	Niet benut deel inflatieruimte
Waterveiligheid	-	Geen
Voldoende water	- 39.040	Incidentele verkoopopbrengst grond Marknesser- Kalenberger tocht
	- 31.123	Incidentele verkoopopbrengst grond Gemaalweg Rutten
	317.000	Hogere onderhoudskosten onderhoud stedelijk water
	236.000	Hogere lasten duurzame oevers ³
	72.000	Lagere pachtinkomsten
	90.000	Kosten complexbepaling REB gemalen
	50.000	Bodemsanering ondergrond olietank gemaal De BvQ
	50.000	Revisie motoren gemaal Buma, Smeenge en Wortman
	- 40.000	Geen onderhoudskosten ivm renovaties RG's
	- 115.000	Lagere energielasten zuiveringen
Schoon water	- 45.000	Verrekening kosten van monsternamen Aqualysis
	120.000	Vetproblemen Emmeloord
	20.000	Revisie tandwielkast centrifuge
Subtotaal	450.470	
Dekkingsmiddelen	450.000	Lagere watersysteemheffingen jaar 2015 en eerder
	250.000	Lagere zuiveringsheffing jaar 2015 en eerder
	175.000	Lagere watersysteemheffingen jaar 2016
	175.000	Lagere zuiveringsheffing jaar 2016
Subtotaal	1.050.000	
Totaal	1.500.470	

legenda

Aframing budget

Bijraming budget

³ Betreft het deel na de onttrekking uit de bestemmingsreserve